

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра міжнародної економіки

«До захисту в ЕК»

«До захисту допущено»

Директор інституту
_____ О.О.Шеремет

Завідувач кафедри
_____ С.О.Гуткевич

«__» _____ 20__ р.

«__» _____ 20__ р.

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»
на тему: «Фактори впливу на інвестиційну привабливість
економіки країни»

Виконала
здобувач 4 курсу, групи МЕ 4-8а

Дар'я Ігорівна Зимуха

Керівник д.е.н., проф.

_____ Світлана Олександрівна Гуткевич

Рецензент

Засвідчую, що в цій дипломній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань
здобувач _____

Київ-2021 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ННІ Економіки і управління

Кафедра міжнародної економіки
Освітній ступінь - бакалавр
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«__» _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Зимуха Дар'я Ігорівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

«Фактори впливу на інвестиційну привабливість економіки країни»

керівник роботи

Гуткевич Світлана Олександрівна
Д.е.н., проф., зав.кафедри
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені теми наказом по інституту від « 27 » 01 2021 року №50-КС

2. Строк подання студентом роботи 27.05.2021

3. Інформаційна база

Нормативно-законодавча база України, дані Держкомстату, підручники, навчальні посібники, монографія, наукові статті.

4. Зміст основних положень роботи Розділ 1 Теоретичні основи інвестування; Розділ 2 Аналіз інвестиційної привабливості України; Розділ 3 Інвестиційна привабливість Україн

5. Дата видачі завдання_ 01.09.2020

6. Календарний план виконання дипломної роботи

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ РОБОТИ

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
Підготовка I-го розділу	20.12.2020	Виконано
Підготовка II-го розділу	24.02.2021	Виконано
Підготовка III-го розділу	09.04.2021	Виконано
Завершення написання роботи	12-17.04.2021	Виконано
Передзахист кваліфікаційних робіт	15- 16.04.2021	Виконано
Здача готової роботи	26-27.05.2021	Виконано

Здобувач _____ / Зимуха Д.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник _____ / Гуткевич С.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Анотація

Дипломна робота на тему: «Фактори впливу на інвестиційну привабливість економіки країни». Виконала студентка МЕ-4-8а Зимуха Дар'я Ігорівна. Керівник роботи професор, доктор економічних наук Гуткевич Світлана Олександрівна.

Бакалаврська робота складається зі титули, анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, переліку використаних джерел та додатків. Загальний об'єм складає 76 сторінки, а також включає 10 таблиць та 7 рисунків.

В першому розділі «Теоретичні основи інвестування» визначено теоретичні основи інвестування, розкрито значення інвестицій для країн-реципієнтів. В другому розділі «Аналіз інвестиційної привабливості України» проаналізовано сучасний стан інвестиційного процесу в Україні, проаналізовано інвестиційну привабливість України, дано характеристику пріоритетних галузей економіки. В третьому розділі «Інвестиційна привабливість країни» визначено основні фактори впливу на інвестиційну привабливість, розглянуто один з основних факторів інвестиційної діяльності міжнародний досвід.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, фактори впливу, інвестиційна діяльність України, привабливість галузей економіки.

ABSTRACT

to bachelor's degree work on the topic:

«Factors influencing the investment attractiveness of the country's economy»

The **bachelor** 's work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources used. The work contains 10 tables, 7 figures, the number of sources used - 56.

Keywords: investments, investment activity, investment attractiveness, factors influencing foreign investments, investment activity of Ukraine, attractiveness of industries, priority, international investment experience.

The actuality of the topic. The development of the country's economy and the solution of socio-economic issues largely depend on its investment attractiveness, image on the world stage, position in the leading international ratings of favorable investment activities. Analysis of the investment attractiveness of the national economy is the basis for identifying and developing ways to overcome shortcomings in the micro, meso and macro levels, improving the ability to attract investment resources in priority sectors of the economy, and the foundation of investment policy in general, which confirms the urgency of the problem.

Investment attractiveness is associated with such concepts and categories as: investment climate, the level of development of investment infrastructure, the ability to attract investment resources and other factors that significantly affect the formation of investment returns and investment risks. Investment activity affects the development of the national economy. Therefore, it is necessary to identify the factors that affect the investment attractiveness of Ukraine. Much attention is currently being paid to them, but improving these factors is a long-term and rather difficult task. The country's investment attractiveness is an indicator of the success of economic policy at both the macro and micro levels. A characteristic feature of investment attractiveness is the duration of the formation of a set of interrelated measures of a coordinated policy of public institutions and private entities in the absence of significant external negative

factors. Thus, investment attractiveness is an important component of the strategy of sustainable economic development of the state.

The purpose and objectives. The purpose of the qualification work is based on the analysis of the theoretical foundations of investment activity, the factors influencing the investment affiliation of Ukraine are determined.

The main tasks of the bachelor's degree work:

- the theoretical essence of investing is determined;
- the importance of investments for recipient countries is revealed;
- indicators of investment efficiency assessment are determined;
- the concepts of investment attractiveness and priority are analyzed;
- a description of the current state of the investment process in Ukraine;
- the investment attractiveness of Ukraine is analyzed;
- the characteristic of priority branches of economy of Ukraine is defined;
- analyzed the dynamics of investment inflows into Ukraine;
- the attractiveness of Ukrainian industries is revealed;
- the main factors influencing investment attractiveness are identified;
- considered one of the main factors of investment activity - international experience;
- the model of formation of investment attractiveness is constructed.

The object of the bachelor's degree work is the investment activity of Ukraine.

The subject of the bachelor's degree work is the impact of investment attractiveness and factors that affect the investment attractiveness of the country.

Methods of analysis. Monographic; statistical method: tabular, graphical, series of dynamics, method of comparison; abstract-logical methods.

Structure of the paper. The work consists of an introduction, three chapters, conclusions to the chapters, general conclusions and sources of literature. The introduction defines the purpose of the thesis, the object and subject of the thesis. The first section identifies the theoretical basis of investment, reveals the importance of investment for recipient countries. The second section analyzes the current state of the investment process in Ukraine, analyzes the investment attractiveness of Ukraine, gives

a description of the priority sectors of the economy. The third section identifies the main factors influencing investment attractiveness, considers one of the main factors of investment activity, international experience.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТУВАННЯ	9
1.1 Сутність та значення інвестицій	9
1.2 Показники оцінки ефективності інвестицій	17
1.3 Інвестиційна привабливість та пріоритетність.....	21
1.4 Значення інвестицій для країн-реципієнтів	23
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ.....	29
2.1 Стан інвестиційного процесу в Україні	29
2.2 Характеристика пріоритетних галузей економіки	35
2.3 Аналіз динаміки інвестицій.....	39
2.4 Привабливість галузей України	44
Висновки до розділу 2.....	48
РОЗДІЛ 3 ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ КРАЇНИ.....	50
3.1 Фактори, що впливають на інвестиційну привабливість країни	50
3.2 Міжнародний досвід, як фактор впливу на інвестиційну привабливість України.....	53
3.3 Модель формування інвестиційної привабливості	58
Висновки до розділу 3.....	63
ВИСНОВКИ	65
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ.....	75

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток економіки країни та вирішення соціально-економічних питань значною мірою залежать від її інвестиційної привабливості, іміджу на світовій арені, позиції в провідних міжнародних рейтингах сприятливості інвестиційної діяльності. Аналіз інвестиційної привабливості національної економіки є основою виявлення та розробки шляхів подолання недоліків у діяльності на мікро-, мезо-, та макрорівнях, покращення можливості залучення інвестиційних ресурсів у пріоритетні галузі економіки, а також фундаментом побудови інвестиційної політики країни в цілому, що підтверджує актуальність порушеної проблеми.

Інвестиційна привабливість пов'язана з такими поняттями та категоріями як: інвестиційний клімат, рівень розвитку інвестиційної інфраструктури, можливість залучення інвестиційних ресурсів та інших факторів, які істотно впливають на формування доходності інвестицій та виникнення інвестиційних ризиків. Інвестиційна діяльність впливає на розвиток національної економіки. Тому необхідно визначити фактори, які впливають на інвестиційну привабливість України. Наразі їм приділяється велика увага, але поліпшення цих факторів є довгостроковим та достатньо складним завданням. Інвестиційна привабливість країни є тим індикатором, який свідчить про успіх економічної політики як на макро-, так і на мікрорівнях. Характерною ознакою інвестиційної привабливості є тривалість формування завдяки вжиттю комплексу взаємопов'язаних заходів злагодженої політики державних інституцій та приватних структур за умови відсутності зовнішніх суттєвих негативних чинників впливу. Отже, інвестиційна привабливість є важливою складовою стратегії сталого економічного розвитку держави.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є інвестиційна діяльність України.

Предметом кваліфікаційної роботи є фактори, які впливають на інвестиційну привабливість галузей економіки країни.

Мета кваліфікаційної роботи. Визначити фактори, які впливають на інвестиційну привабливість України на основі аналізу теоретичних основ інвестиційної діяльності.

Для досягнення поставленої мети були поставлені та вирішені наступні завдання:

- визначено теоретична суть інвестування;
- розкрито значення інвестицій для країн-реципієнтів;
- визначено показники оцінки ефективності інвестицій;
- проаналізовано поняття інвестиційної привабливості та пріоритетності;
- дано характеристику сучасного стану інвестиційного процесу в країні;
- проаналізовано інвестиційну привабливість країни;
- визначено характеристику пріоритетних галузей економіки країни;
- дано аналіз динаміку надходження інвестицій в галузі країни;
- визначено привабливі галузі економіки країни;
- визначено основні фактори впливу на інвестиційну привабливість;
- розглянуто міжнародний досвід, як фактор впливу на інвестиційну діяльність;
- побудовано модель формування інвестиційної привабливості.

Методи аналізу. Монографічний, статистичний: табличний; графічний; рядів динаміки; порівняно аналізу; абстрактно-логічний; метод моделювання.

Інформаційна база. Нормативно-законодавча база України, дані Держкомстату, підручники, навчальні посібники, монографія, наукові статті.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота виконана на 76 сторінках. Складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків та з джерел літератури. Має 10 таблиць, 7 рисунків, 56 використаних джерел.

В вступі визначено мету дипломної роботи, об'єкт та предмет дипломної роботи. В першому розділі визначено теоретичні основи інвестування, розкрито значення інвестицій для країн-реципієнтів. В другому розділі проаналізовано сучасний стан інвестиційного процесу в Україні, проаналізовано інвестиційну

привабливість України, дано характеристику пріоритетних галузей економіки. В третьому розділі визначено основні фактори впливу на інвестиційну привабливість, розглянуто один з основних факторів інвестиційної діяльності міжнародний досвід.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТУВАННЯ

1.1. Сутність та значення інвестицій

Активізація інвестиційної діяльності в значній мірі впливає на рівень розвитку галузей економіки країни.

Інвестиції – це складна економічна категорія. У широкому розумінні інвестиції представляють вкладення капіталу з метою збільшення його обсягів у майбутньому. Під інвестиціями розуміють здійснення визначних економічних проектів у поточному періоді з розрахунком одержання доходів у майбутньому [5]. Згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність», прийнятим в 1991 році, інвестицій це усі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності та інших видів діяльності, у результаті якої утвориться прибуток або досягається соціальний ефект [10].

Такими цінностями можуть бути [10]:

- грошові кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери;
- нерухоме майно (будинки, спорудження, устаткування та інші);
- майнові права, що випливають з авторського права, досвід та інші інтелектуальні цінності;
- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації;
- права користування ресурсами (землею, водою), будинками, устаткуваннями, а також інші майнові права.

Ці цінності є об'єктами інвестиційної діяльності. Визначення показує сферу вкладення коштів, але, по суті, інвестиції представляють собою відстрочене споживання з метою нарощення капіталу. Тобто відбувається перетворення ресурсів з поточних витрат в майбутні доходи. Фізичні та юридичні (організації) особи в процесі свого функціонування здійснюють

інвестиційну діяльність - вкладення інвестицій і здійснення практичних дій з метою отримання прибутку і (або) досягнення іншого корисного ефекту.

Нами проведено аналіз визначення сутності інвестицій як економічної категорії, її ролі і значення на макрорівні і мікрорівні. На макрорівні інвестиції є основою для розвитку національної економіки. Ефективність суспільного виробництва залежить від:

по-перше, відновлення основних виробничих засобів підприємства і невиробничої сфери;

по-друге, збалансованого розвитку всіх галузей економіки;

по-третє, прискорення науково-технічного прогресу;

по-четверте, створення необхідної сировинної бази;

по-п'яте, нарощування економічного потенціалу країни;

по-шосте, вирішення соціальних проблем;

по-сьоме, розширення і поліпшення структури експорту.

Інвестиції на мікрорівні необхідні для досягнення таких цілей[5]:

1. Збільшення і розширення сфери діяльності.
2. Поліпшення якості продукції.
3. Зниження собівартості виробництва і реалізації продукції.
4. Модернізація і підвищення технічного рівня виробництва.
5. Підвищення екологічної безпеки.
6. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Інвестиційна діяльність проводиться на основі:

- інвестування, що здійснюється громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, спілками і товариствами, а також громадськими і релігійними організаціями, іншими юридичними особами, заснованими на колективній власності;
- державного інвестування, що здійснюється органами державної влади за рахунок коштів державного бюджету, позичкових коштів, а також

державними підприємствами та установами за рахунок власних і позичкових коштів;

- місцевого інвестування, що здійснюється органами місцевого самоврядування за рахунок коштів місцевих бюджетів, позичкових коштів, а також комунальними підприємствами та установами за рахунок власних і позичкових коштів;
- державної підтримки для реалізації інвестиційних проєктів;
- іноземного інвестування, що здійснюється іноземними державами, юридичними особами та громадянами іноземних держав;
- спільного інвестування, що здійснюється юридичними особами та громадянами України, юридичними особами та громадянами іноземних держав.

Нами проведено аналіз класифікації інвестицій в залежності від певних функцій, котрі вони виконують, суб'єктів інвестування. За результатами аналізу найбільш істотних групових ознак складено узагальнена схема (рис 1.1), на основі якої визначається науково обґрунтована класифікація інвестицій.

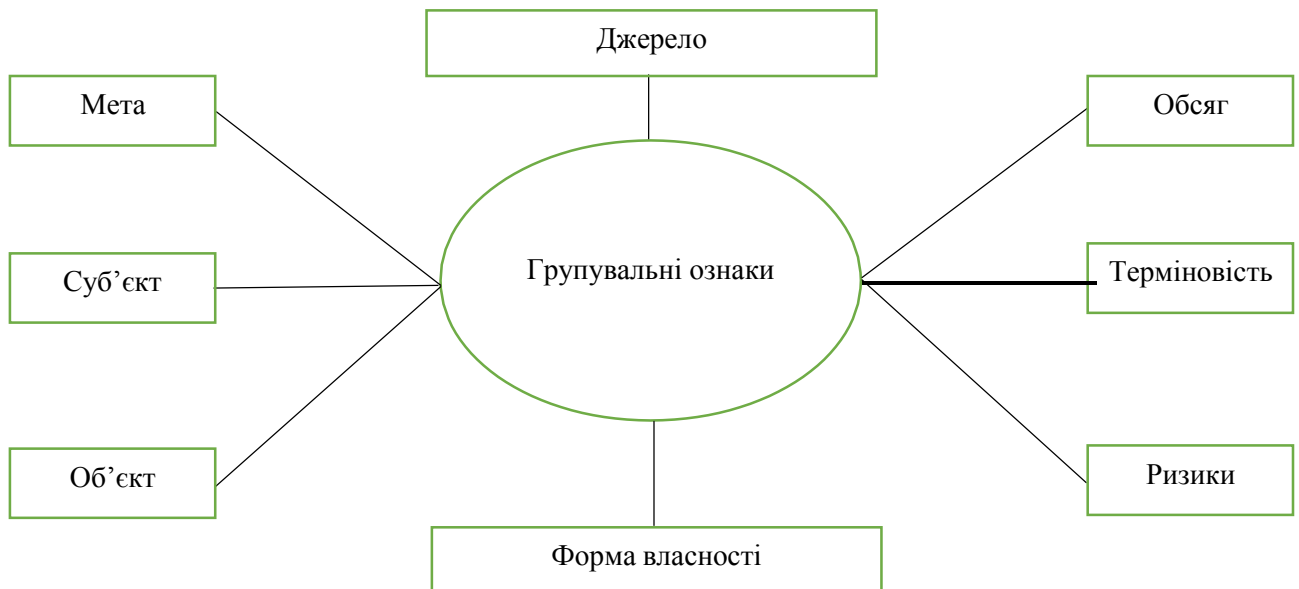

Рис. 1.1. Схема групувальних ознак класифікації інвестицій

Джерело: розроблено на основі даних [5]

Інвестиційний процес характеризує соціально-економічний стан держави і дозволяє моделювати його майбутнє. Цей процес необхідно вивчати в динаміці між суб'єктами інвестування, зацікавленими в досягненні однієї і тієї ж мети: одержання прибутку або забезпечення соціального ефекту. Розгляд сутності цього процесу взаємозалежно з такими економічними категоріями як: інвестиції, інвестор, інвестиційна сфера, інвестиційна діяльність, інвестиційна політика, інвестиційне середовище, інвестиційна привабливість, інвестиційна пріоритетність, інвестиційний клімат. В економіці держави велике значення має її інвестиційна сфера як область інвестування, що включає матеріальне виробництво та обслуговуючі галузі, вкладання в які дають реальні доходи (рис. 1.2).

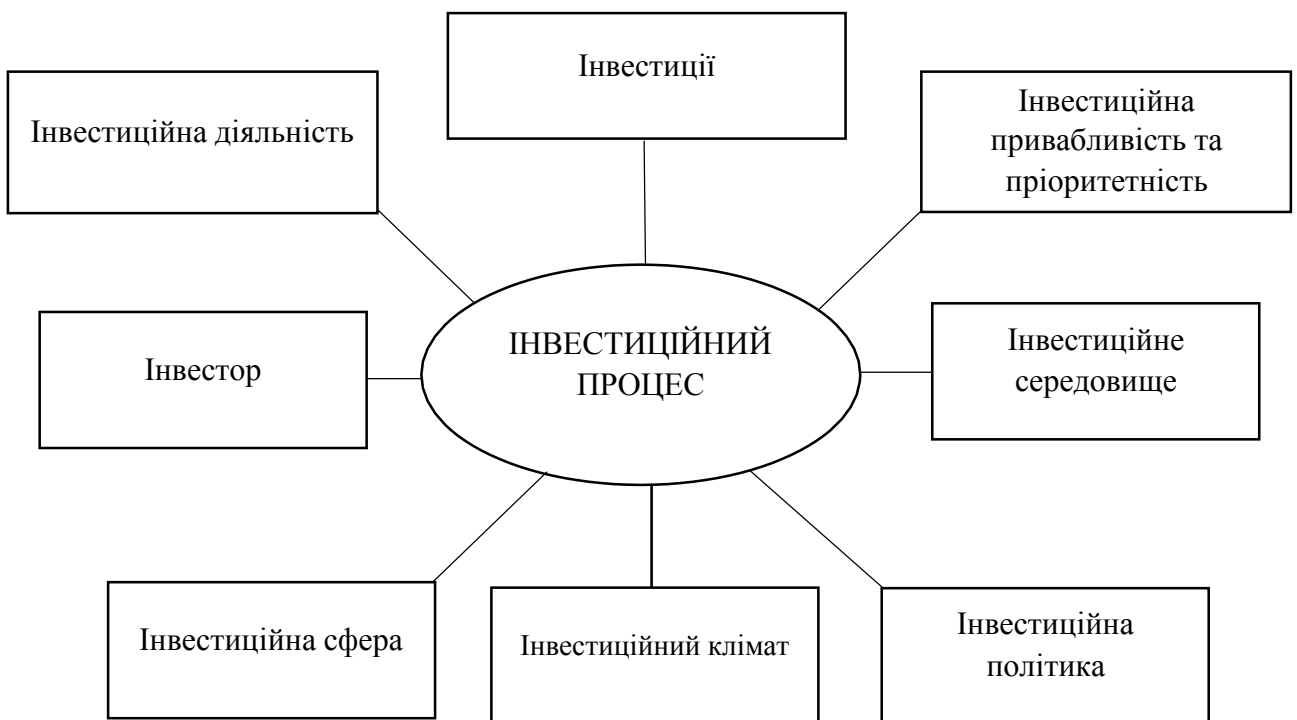

Рис. 1.2 Схема основних категорій інвестиційного процесу

Джерело: розроблено на основі даних [5]

Головна мета інвестиційного процесу це вкладення капіталу в найбільш привабливі та пріоритетні об'єкти для одержання максимального прибутку або досягнення соціального ефекту. Інвестиційне середовище країни (регіону) -

сформований комплекс політичних, економічних, інституційних, соціальних та інших умов, характерних для конкретної території в певний час, які формують можливості і привабливість здійснення інвестиційної діяльності.

Інвестиційна сфера як область інвестування, що включає матеріальне виробництво та обслуговуючі галузі, вкладання в які дають реальні доходи. Категорія інвестиції формує інвестиційний понятійний апарат, що включає категорії, що відбивають усі стадії процесу відтворення капіталу, включаючи таку категорію як «інвестор». Інвестор - це юридична або фізично особа, що здійснює інвестиції, що вкладає власні, позикові або інші притягнуті засоби і інвестиційний проект. Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» суб'єктами інвестиційної діяльності можуть бути дві категорії осіб – інвестори та учасники. Інвесторами, згідно з частиною другою цієї ж статті, є суб'єкти інвестиційної діяльності, які приймають рішення про вкладання власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування. А учасниками інвестиційної діяльності є громадяни та юридичні особи України, інших держав, які забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора. Тобто учасники – це особи, які не вкладають свої чи залучені кошти в певні об'єкти і не чекають на позитивні результати своїх інвестицій. Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991, інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [10].

В таблиці 1.3 присутня одна з класифікацій інвестицій.

Таблиця 1.3

Класифікація інвестицій

Групувальні ознаки	Види інвестицій
В залежності від сфери вкладання інвестицій	<ul style="list-style-type: none"> • фінансові інвестиції (вкладення у різноманітні фінансові інструменти (цінні папери, спеціальні банківські вклади, депозити, паї тощо). Переважно — це вкладення у цінні папери.); • реальні інвестиції (капіталоутворюючі інвестиції, що включають засоби, що направляються як в основний, так

Продовження таблиці 1.3

	<p>і оборотний капітал, тобто об'єктами вкладення реальних інвестицій є реальні матеріальні і нематеріальні активи (патенти, ліцензії, «ноу-хао»);</p> <ul style="list-style-type: none"> • інновації (інноваційна форма інвестицій) (в основному, вкладення у нематеріальні активи, що забезпечують розвиток науково технічного прогресу та впровадження його досягнень у виробництво та соціальну сферу.); • інтелектуальні інвестиції (деякі автори виділяють поняття «інтелектуальні інвестиції», визначаючи їх як вкладення у творчий потенціал суспільства, в об'єкти інтелектуальної власності).
За територіальною ознакою	<ul style="list-style-type: none"> • зовнішні інвестиції (зовнішніми інвестиціями вважають вкладення коштів в об'єкти інвестування за межами території даної країни; • внутрішні (вітчизняні) інвестиції (до внутрішніх інвестицій відносять вкладення суб'єктів господарської діяльності даної держави в межах цієї держави); • іноземні інвестиції (до іноземних — вкладення іноземних юридичних та фізичних осіб, іноземних держав, міжнародних урядових та неурядових організацій).
В залежності від термінів вкладення капіталу	<ul style="list-style-type: none"> • короткострокові інвестиції (терміном до 1 року); • середньострокові інвестиції (терміном до 3-х років); • довгострокові інвестиції (терміном більше 3-х років).
За формами власності	<ul style="list-style-type: none"> • державні (інвестиції, що здійснюються державними та місцевими органами влади (управління) за рахунок бюджетних коштів, позабюджетних фондів, залучених коштів, а також державними підприємствами та закладами за рахунок власних і залучених коштів); • приватні інвестиції (вкладення капіталу фізичними особами, а також юридичними особами недержавних форм власності);
За формами власності	<ul style="list-style-type: none"> • іноземні інвестиції (запозичені і кредитні ресурси міжнародних інвестиційних інституцій, зарубіжних корпорацій і фірм, іноземних інвесторів); • спільні або змішані інвестиції (здійснюються інвесторами різних форм власності: спільне інвестування засобів і цінностей громадянами і юридичними особами України, іноземними державами та їх суб'єктами господарювання).
За характером участі інвестора в процесі інвестування	<ul style="list-style-type: none"> • прямі інвестиції (прямі інвестиції передбачають безпосередню участь інвестора у виборі об'єкта інвестування та процесі вкладення капіталу); • непрямі (опосередковані) інвестиції (під непрямими (опосередкованими) інвестиціями розуміється інвестування, опосередковане іншими особами, тобто непрямі інвестиції здійснюються за допомогою різноманітних інвестиційних або фінансових посередників).

За відтворювальною спроможністю	<ul style="list-style-type: none"> • валові (загальний обсяг засобів, що направляються на відтворення: нове будівництво, реконструкцію і розширення, технічне переоснащення та підтримку діючих потужностей); • чисті (прийнято відносити обсяг капіталу, що інвестується у розширене відтворення основних засобів і нематеріальних активів. Чисті інвестиції входять до складу валових і менші них на величину амортизаційних відрахувань, що направляються на просте відтворення.); • реноваційні (вкладення капіталу у просте відтворення виробничих засобів).
Іноземні інвестиції	<ul style="list-style-type: none"> • прямі інвестиції (здійснюються без інвестиційних посередників з метою забезпечити інвестору контроль або участь в управлінні підприємством); • портфельні інвестиції (портфельні інвестиції здійснює інвестор, купуючи невелику частку компанії з метою отримання нехай і невеликих, зате стабільних доходів).

Джерело: розроблено на основі даних [5]

Як показав аналіз, за об'єктом вкладення, інвестицій класифікують по двох основних групах: фінансові і реальні. Фінансові інвестиції визначають як портфельні, реальні – як прямі. Класифікація інвестицій по об'єктах вкладення засобів представлені на рис.1.4.

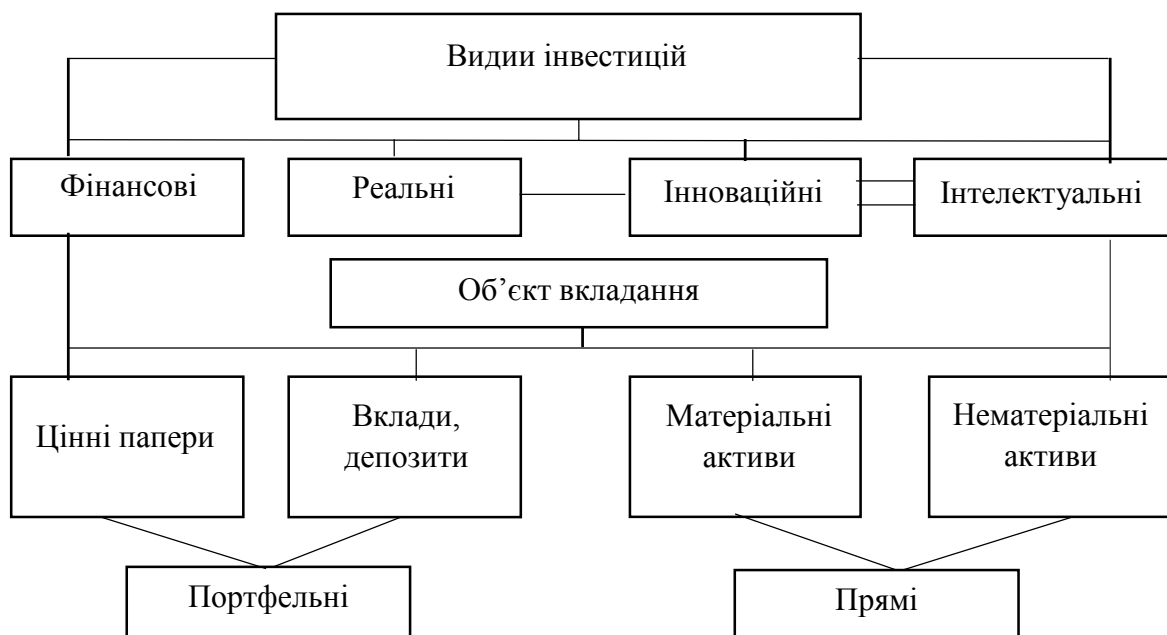

Рис.1.4 Класифікація інвестицій по об'єктах вкладення

Джерело:[5]

Фінансові або портфельні інвестиції – це вкладення засобів у різні фінансові інструменти (активи). До фінансових інвестицій відносять вкладення фінансових засобів у:

- розробку інвестиційних проєктів;
- у придбання акцій, облігацій та інших цінних паперів, випущених державою або частками юридичними особами;
- цільові грошові вклади;
- витрати на придбання цінностей;
- вклади на банківські депозити.

Прямі (реальні) інвестиції пов'язані з виробничим потенціалом. Структура реальних інвестицій являє собою співвідношення інвестицій в основний і оборотний капітал. Мета реальних інвестицій – управління об'єктом інвестування, що здійснюється через функцію контролю. Портфельні інвестиції дозволяють інвесторові досягати стабільного прибутку за рахунок придбаних акцій установи, підприємства або компанії [5].

Інвестиційна політика держави є складовою економічної політики, що проводиться державою та підприємствами у виді визначення структури і масштабів інвестицій, напрямків їхнього використання, джерел одержання з урахуванням необхідності відновлення основних засобів і підвищення їхнього технічного рівня. Під інвестиційною політикою держави варто розуміти комплекс цілеспрямованих заходів, що проводяться державою для створення сприятливих умов для всіх суб'єктів господарювання з метою в активізації інвестиційної діяльності і підйому національної економіки, підвищення ефективності інвестицій і вирішення соціальних задач. Інвестиційний клімат є визначальним моментом при прийнятті рішення іноземним інвестором при інвестування в тій чи іншій країні. Це сукупність політичних, економічних, правових, адміністративних та інших умов діяльності іноземного інвестора, що існують у конкретній країні [29].

Таким чином, інвестиції як економічна категорія являє собою процес, що здійснюється шляхом забезпечення технологічних, економічних або інших взаємозв'язків.

1.2 Показники оцінки ефективності інвестицій

Ефективність інвестицій – комплекс показників результативності процесу інвестування. Має два основні виміри як суто економічний показник, що характеризує співвідношення отриманого результату до витрат, здійснених відповідно до інвестиційного проекту, і як соціально-економічний показник який, крім економічного ефекту, містить соціальний – поліпшення умов життя людей, зниження рівня безробіття, поліпшення стану навколишнього середовища, розвиток особистості тощо. Проте соціально-економічну ефективність інвестицій виміряти практично неможливо. Тому акцентують на визначенні економічної ефективності, передусім ефективності капіталовкладень. Основним для інвестора є економічний ефект. Економічний ефект – корисний результат економічної діяльності, що вимірюється як різниця між грошовими доходами від такої діяльності та грошовими витратами на її здійснення [5]. На рис. 1.5 зображена схема ефективності інвестицій.

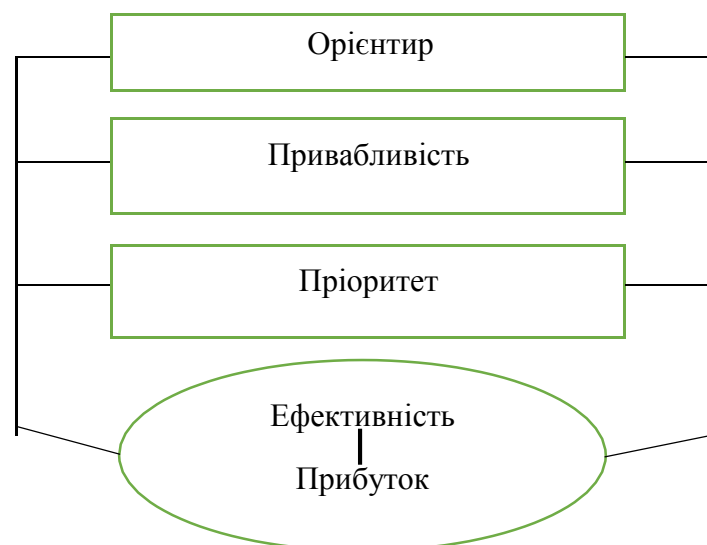

Рис. 1.5 Схема ефективності інвестицій

Джерело: розроблено на основі даних [5]

Ефективність — це економічна категорія, що відображає співвідношення між одержаними результатами і витраченими на їх досягнення ресурсами, причому при вимірюванні ефективності ресурси можуть бути представлені або в певному обсязі за їх первісною (переоціненою) вартістю (застосовувані ресурси), або частиною їх вартості у формі виробничих витрат (виробничо спожиті ресурси).

Основними факторами, що впливають на рівень ефективності інвестицій, є величина інвестицій, сфера реалізації інвестиційного проекту, величина відсотка за кредит, обсяг податків на прибуток підприємства та на додану вартість, рівень продуктивності праці й організації виробництва, професіоналізм менеджерів і підприємця тощо. У західній економічній літературі поширений бухгалтерський підхід, згідно з яким на тривалому проміжку часу основним показником є прибутковість, а на короткому — ліквідність, тобто здатність перетворення активів підприємства, його цінностей на готівкові гроші, платоспроможність фірми.

Загалом інвестиційний проект ефективний, якщо очікуваний прибуток перевищує очікувані витрати. Основними етапами його підготовки та реалізації є:

- 1) стан попереднього техніко-економічного обґрунтування;
- 2) етап комплексного техніко-економічного обґрунтування;
- 3) експертиза проекту;
- 4) прийняття проекту;
- 5) його реалізація;
- 6) процес експлуатації певного об'єкта і постійний аналіз його ефективності.

На кожному з цих етапів здійснюються техніко-економічний, маркетинговий, соціологічний, екологічний та економічний аналізи. Для оцінки ефективності виробничих інвестицій здебільшого застосовуються наступні показники: чистий приведений дохід, внутрішня норма прибутковості, строк окупності капітальних вкладень, рентабельність проекту і точка беззбитковості.

Для фондових інвестицій: прибутковість до погашення, дивідендна ставка, ліквідність, динаміка курсової вартості. Перераховані показники є результатами зіставлень розподілених у часі доходів з інвестиціями і витратами на виробництво

Ефективність інвестиційної діяльності характеризується системою показників і може бути оцінена з погляду інвестора і суспільства, що наведені в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6

Основні показники ефективності інвестиційного проекту

Назва показника	Формула розрахунку	Значення
Чистий дисконтований дохід (NPV)	$NPV \sum_{t=0}^{t=T} \frac{CF_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=0}^{t=T} \frac{(C_0)}{(1+r)^t}$	Дає змогу отримати абсолютну величину ефекту від реалізації проекту.
Внутрішня норма дохідності (IRR)	$\sum_{t=0}^{t=T} \frac{CF_t}{(1+IRR)^t} + \sum_{t=0}^{t=T} \frac{(C_0)t}{(1+IRR)^t} = 0$	Показує верхню межу припустимого рівня дисконтної ставки, перевищення якої робить проект збитковим.
Модифікована внутрішня норма дохідності (MIRR)	$\sum \frac{(C_0)_t}{(1+r)^t} = \frac{\sum_{t=0}^T CF_1 (1+r)^{T-t}}{(1+MIRR)^T}$	Модифікована внутрішня норма дохідності MIRR передбачає знаходження такої внутрішньої норми дохідності, яка зрівнює поточну оцінку інвестиційних витрат та майбутню вартість грошового потоку за проектом, і розраховується при визначеній відсотковій ставці.
Індекс прибутковості (PI)	$PI \frac{\sum_{t=0}^T \frac{CF_t}{(1+r)^t} - \sum_{t=0}^T \frac{(C_0)_t}{(1+r)^t}}{\sum_{t=0}^T \frac{(C_0)_t}{(1+r)^t}}$	Дає змогу отримати відносну величину ефекту від реалізації проекту.

Середня норма рентабельності (ARR, %)	$ARR = \frac{\sum_{t=0}^T CF_t}{T \times C_0}$	Показує співвідношення між середньорічними надходженнями та початковими інвестиціями.
Період окупності (PB)	$C_0 \sum_{t=1}^{PB} CF_t$	Дає змогу визначити який проміжок часу необхідний для того, щоб відшкодувати початкові інвестиції
Дисконтований період окупності (BPB)	$C_0 = \sum_{t=1}^{BPB} \frac{CF_t}{(1+r)^t}$	Дає змогу визначити, який проміжок часу необхідний для того, щоб відшкодувати початкові інвестиції з урахуванням часу.

Джерело: [26]

, де CF_t – грошовий потік у році t , C_0 – початкові інвестиції, T – економічний строк життя інвестицій, t – порядковий номер року від початку реалізації проекту, r – відсоткова ставка доходності, що вимагається від проекту.

Економічний аналіз ефективності інвестиційного проекту передбачає аналіз показників, що відображають співвідношення витрат і доходів у відповідності з інтересами його учасників. Розрізняються наступні показники ефективності інвестиційного проекту:

1. Показники фінансової ефективності, що враховують фінансові наслідки реалізації проекту для його безпосередніх учасників;
2. Показники бюджетної ефективності, що відбивають фінансові наслідки здійснення проекту для державного, регіонального чи місцевого бюджету;
3. Показники економічної ефективності, які враховують витрати і результати, пов'язані з реалізацією проекту, що виходять за межі прямих фінансових інтересів учасників інвестиційного проекту [26].

Таким чином, усі розглянуті показники ефективності інвестиційного процесу міцно пов'язані між собою. Це пояснюється тим, що всі вони будуються

на основі дисконтування потоку платежів. Але не завжди інвестиційний процес, кращий за одним показником, буде також ефективнішим і за іншими показниками, оскільки передумови й особливості розрахунку кожного показника відрізняються.

1.3 Інвестиційна привабливість та пріоритетність

Інвестори орієнтуються на привабливі і пріоритетні об'єкти інвестування, різні за ступенем їхньої економічної значимості. Для інвесторів пріоритетними є ті об'єкти (регіони, галузі, підприємства), що мають високий інноваційний потенціал і здатні дати приріст прибутку та підвищення рентабельності капіталу, який функціонує в процесі виробництва. Важливим є інвестиційна привабливість країни, яка визнається як сукупність політичних, соціальних, інституціональних, екологічних, макро- і мікроекономічних умов функціонування національної економіки, що забезпечують стабільність інвестиційної діяльності вітчизняних і зарубіжних інвесторів. Інвестиційна привабливість країни — один з найбільш важливих показників, що характеризує можливість стабільного економічного розвитку як окремих галузей економіки, так і економіки країни в цілому. По відношенню до територіальних економічних систем, поняття «інвестиційний клімат» застосовується поряд з категорією «інвестиційна привабливість». Ці поняття подібні, оскільки вони враховують максимальну кількість факторів, що впливають на процес прийняття інвестиційних рішень та подальшу реалізацію інвестиційних проектів, який базується на чотирьох основоположних показниках, які враховують:

по-перше, фінансове становище компанії (підприємства);

по-друге, показники ринкового становища і конкурентоспроможність продукції підприємства;

по-третє, показники використання ресурсів на підприємстві;

по-четверте, ефективність менеджменту та взаємодії між адміністративним і виробничим персоналом.

Відмітна особливість категорії «інвестиційна привабливість» полягає в тому, що вона містить суб'єктивну оцінку потенційним інвестором умов інвестиційного клімату. У свою чергу, інвестиційна активність є матеріалізацією інвестиційних рішень інвесторів як результат їх суб'єктивної оцінки привабливості умов інвестиційного клімату на різних рівнях. Інвестиційну привабливість можна визначити як взаємозв'язок інвестиційного потенціалу (як сукупність інвестиційних ресурсів, складових тієї частини накопиченого капіталу, яка представлена на інвестиційному ринку у формі потенційного інвестиційного попиту, що має можливість перетворитися на реальний інвестиційний попит і забезпечує задоволення матеріальних, фінансових та інтелектуальних потреб відтворення капіталу) з сумою об'єктивних передумов для інвестиції і інвестиційного ризику (сукупність чинників, під впливом яких складається вірогідність виникнення непередбачених фінансових втрат в умовах невизначеності результатів інвестиційної діяльності або вірогідність повного або часткового недосягнення результатів здійснення інвестицій).

На регіональному рівні інвестиційна привабливість ґрунтується на методичних положеннях програми статистичних даних по кожному регіоні й узагальнених синтетичних показниках ефективності конкретних інвестиційних проектів, а саме: 1) рівень економічного розвитку об'єкта; 2) рівень розвитку інвестиційної інфраструктури; 3) оцінка демографічної ситуації регіону; 4) рівень розвитку ринкової інфраструктури; 5) рівень ризиків [17].

В умовах розвитку галузей економіки для будь-якого об'єкта інвестування важливим критерієм розвитку є інвестиційна привабливість, що визначає його ефективність. Фінансування інвестиційних проектів звичайно триває кілька років, а очікувану від вкладень прибуток інвестований капітал починає давати лише після введення об'єктів у дію, а практично лише після освоєння їхньої проектної потужності.

Інвестиційна привабливість окремих регіонів, підприємств оцінюється в процесі розробки інвестиційної стратегії підприємств і галузевої (регіональної) диверсифікованості її інвестиційного портфелю. Інвестиційна привабливість

об'єкта – це його інтегральна характеристика з позиції перспективності створення інвестиційного клімату, достатнього рівня розвитку ринкової і соціальної інфраструктури, реальних можливостей одержання інвестиційних ресурсів і реалізації інших факторів, що істотно впливають на формування прибутковості інвестицій і обмеження інвестиційних ризиків. Інвестиційна пріоритетність – економічна категорія, що характеризується найбільш привабливий об'єкт інвестування.

Для інвесторів пріоритетними є галузі й підприємства, які мають високий інноваційний потенціал і можуть забезпечити приріст прибутку та підвищення рентабельності капіталу, що функціонує в процесі виробництва.

Отже, інвестиційна привабливість об'єктів - це інтегральна сукупність показників, критеріїв дієвості умов і факторів, що забезпечують інтерес інвесторів у вкладенні капіталу.

1.4 Значення інвестицій для країн-реципієнтів

Інвестиції мають різне значення для країн-резидентів та країн-реципієнтів. Іноземні інвестиції виступають потужним рушієм економічного розвитку для багатьох економік. Вплив іноземних інвестицій на економічний розвиток заслуговує особливої уваги, оскільки потоки іноземного капіталу в умовах глобальної економічної інтеграції є складником самого інтеграційного процесу, а також відображенням взаємовідношень елементів моделі соціально-економічної макросистеми. Разом із тим позитивні наслідки надходження іноземних інвестицій (трансфер інноваційних знань, зниження рівня безробіття, підвищення продуктивності праці, оновлення матеріально-технічної бази промисловості, запозичення досвіду ефективного менеджменту тощо) супроводжуються загрозами для економічного розвитку держави (консервація чинної моделі залучення країни до міжнародного поділу праці, експансія імпортової продукції, екологічні загрози для зовнішнього середовища).

Є багато переваг іноземних інвестицій як для приймаючої країни, так і для країни походження, ці переваги відзначені різними авторами. До прямого фінансування капіталовкладень іноземні інвестиції можуть служити джерело цінних технологій і ноу-хау для приймають країн, що розвиваються налагоджуючи зв'язки з місцевими фірмами. Ці технологічні інновації транснаціональні компанії (ТНК) відіграють центральну роль в економіці, і вони є одними з найбільш важливих областей, де ТНК служать каталізатором зростання в країнах, що розвиваються. ТНК володіють фінансовими можливостями для інвестування в великі заводи. Це може бути дуже важко для місцевих інвесторів з-за їх відсутності величезних інвестиційних фондів, які ТНК можуть собі дозволити. За допомогою іноземних інвестицій «дефіцитний» капітал може бути надано країни, що розвиваються. Це дуже важливо для економічного зростання.

Об'єктами іноземного інвестування можуть бути всі об'єкти інвестування, які не заборонені законодавством (заборонено: архітектурні пам'ятки, несуть екологічне забруднення). Інвестиційні ресурси країни складаються з власних, або національних, і іноземних інвестицій. Основна мета іноземного інвестора це вигідне вкладення капіталу в інші країни з більш привабливим інвестиційним кліматом.

В таблиці 1.7 представлено особливості іноземного інвестування та їх вплив для країн-реципієнтів і резидентів.

Таблиця 1.7

Значення впливу іноземних інвестицій для країн

Країна-резидент (експорт)	Країна-реципієнт (імпортер)
<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> • отримання прибутку і його зростання за рахунок перерозподілу капіталу у середині країни в більший дохідний закордоном; • збільшення експорту технологій, товарів, устаткування, що повинно стимулювати виробничий процес; • стимулювання інноваційний процес; 	<p>Переваги:</p> <ul style="list-style-type: none"> • збільшення обсягу вкладення капіталу стимулювання темпів росту національної економіки; • модернізація НТБ; • створення нових робочих місць підсилюється конкуренція всередині країни; • прискорення темпів структурної перебудови

<p>Недоліки :</p> <ul style="list-style-type: none"> • високий ступінь ризику; • зниження темпів вітчизняного виробництва; • міграція робочої сили. 	<p>Недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> • залежність від іноземного капіталу; • трансфер капіталу закордон; • надходження застарілих технічних засобів і технології; • затримка інноваційного процесу; • оплата кваліфікованої праці нижче світового рівня; • зниження конкурентоспроможності рівня національних товаровиробників; • зниження ролі і значення країни на світовому ринку; • експлуатація місцеві сировинні ринки.
--	--

Джерело: розроблено на основі даних [5]

Аналіз значення іноземних інвестицій для країн-реципієнтів показав, що інвестиції сприяють розширенню експортних можливостей, стимулюють інноваційну діяльність і забезпечують доступ до передових технологій. На внутрішній ринок країни поступають велика кількість якісних товарів і послуг. Мотивація країн-реципієнта характеризується необхідністю залучення додаткових ресурсів для економічного розвитку в умовах нестачі внутрішнього капіталу для інвестування . Країни отримують більш широкий прибуток від інвестицій так к вкладають їх у більш прибуткові галузі закордоном, використовують більш дешеву кваліфіковану робочу силу , експортують туди засоби праці. Іноземні інвестиції і міграція робочої сили є сучасними формами переміщення трудових ресурсів і коштів

Іноземне інвестування з точки зору економічної безпеки приймаючої країни, то нерегульованість процесу іноземного інвестування зумовить встановлення контролю іноземних власників над галузями. Якщо галузі, куди залучаються прямі іноземні інвестиції, мають стратегічне значення для держави з точки зору збереження та підтримки національного та економічного суверенітету, то іноземний контроль у цих видах діяльності формуватиме загрозу для суверенітету держави. Здебільшого країни намагаються обмежити

доступ іноземних інвестицій у військово-охоронну діяльність, виробництво зброї, телекомунікацію, банківський сектор. Пряме іноземне інвестування може формувати загрози для приймаючої країни, що полягають у такому:

- переміщення екологічно небезпечного виробництва, що дасть змогу знизити рівень забруднення в країнах-донорах і, таким чином, розв'язати проблему екологізації економіки. Натомість це призведе до загострення проблеми в країнах-реципієнтах;
- інвестування з метою встановлення контролю та ліквідації підприємств задля усунення конкурентів. Окрім того, можливим є формування структурного безробіття через конкурентну боротьбу підприємств з іноземним капіталом та підприємств із національним фінансовими ресурсами. Також можлива монополізація ринку;
- встановлення іноземними інвесторами контролю над сировинними ресурсами з метою їх подальшої експлуатації та збереження власної сировинної бази;
- вплив капіталу з країни через репатріацію прибутків до країни-інвестора.

Нами визначено переваги і недоліки залучення іноземних інвестицій в економіку країни-реципієнта можливі в теоретичному плані, проте автоматично не реалізуються. Тому існує нагальна необхідність управління процесом їх залучення, який має ґрунтуватися на поєднанні принципів, методів і механізмів з метою досягнення певних кількісних та якісних параметрів національної економіки. Методи та інструменти залучення іноземних інвестицій можуть бути як адміністративними, так і економічними (прямими й опосередкованими). Кожна країна має оцінювати власне внутрішнє соціально-економічне становище, доцільність залучення іноземних інвестицій і здійснювати їх регулювання з метою максимізації вигід та мінімізації можливого негативного впливу міжнародного інвестиційного процесу. Основні показники впливу іноземних інвестицій на економіку країни наведені в таблиці А.1 (Додаток А).

Отже, іноземні інвестиції для економіки країни мають велике значення, оскільки вони є джерелом капіталовкладень, причому у формі сучасних засобів виробництва, залучають вітчизняних підприємців до передового господарського досвіду, сприяють поширенню інновацій, збільшення продуктивності праці та підвищенню добробуту населення.

Висновки до розділу 1

На основі аналізу теоретичних основ сутності інвестування визначено, що інвестиції є важливим джерелом економічного розвитку країни і являють собою процес накопичення капіталу. Інвестиції як найважливіша економічна категорія відіграє важливу роль на макрорівні і мікрорівні, і в першу чергу для простого і розширеного відтворення, структурних перетворень, одержання максимального прибутку і на цій основі вирішення соціальних проблем. Суб'єкти інвестиційного процесу вступають у різні суспільні відносини.

Оцінка інвестиційна діяльність відбувається на основі інвестування, що здійснюється громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, товариствами і спілками, а також громадськими і релігійними організаціями, іншими юридичними особами, державного інвестування, що здійснюється органами влади й управління держави, областей, адміністративно-територіальних утворень за рахунок коштів бюджетів, позабюджетних фондів і позичкових коштів, а також державними підприємствами й установами за рахунок власних і позичкових коштів, іноземного інвестування, що здійснюється іноземними громадянами, юридичними особами і державами, спільного інвестування, що здійснюється українськими та іноземними громадянами, юридичними особами і державами.

Інвестиційна діяльність визначається такими основними факторами: світовий досвід, державне регулювання, банківська система, пріоритетність та привабливість. Інвестиційна привабливість є багатогранним поняттям, що може охоплювати безліч різних сфер життя людини, підприємства, галузі, країни,

світу. Її теоретична сутність є предметом наукової дискусії, а практична, в свою чергу, викликає ще один виток наукової думки. Інвестиційна привабливість однозначно виступає гнучким поняттям, яке майже повністю залежить від конкретних умов його розгляду.

В інвестиційному аналізі оцінка ефективності інвестиційних проектів є одним з основних елементів, це головний інструмент в правильному виборі найбільш ефективного проекту і мінімізації ризиків, пов'язаних з його реалізацією. Інвестиційні проекти створюються тоді, коли у підприємств є потреба в додаткових ресурсах. Інвестиційний проект буде життєздатним, тоді, коли він буде відповідати стратегічним цілям, інвестиційній політиці компанії і буде виражатися в підвищенні ефективності господарської діяльності.

Світовий досвід показує, що ефективне використання іноземних інвестицій є головним чинником розвитку багатьох країн, які перейшли на ринкову економіку. Проте іноземні інвестиції мають і позитивний і негативний вплив як для країни – резидента, так і для країни – реципієнта. Так, наприклад, першочергово іноземні інвестиції для країн-реципієнтів сприяють розширенню експортних можливостей, а для країн-резидентів зростання прибутку.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

2.1 Стан інвестиційного процесу в Україні

Інвестиційний процес в економічній літературі розглядається як послідовна зміна певних стадій: мотивація інвестиційної діяльності, прогнозування і програмування інвестицій, обґрунтування доцільності інвестицій, страхування інвестицій, державне регулювання інвестиційного процесу, проектування і ціноутворення, забезпечення інвестицій матеріально-технічними ресурсами, освоєння інвестицій, підготовка до виробництва продукції, попередня задача і приймання об'єкта в експлуатацію, кінцева задача в експлуатацію.

Розвиток інвестиційних процесів є одним з основних напрямів розширення та відтворення основних засобів і виробничих потужностей підприємств на базі науково-технічного прогресу. Тому слід відзначити, що економічну категорію «інвестиції» тісно пов'язують з такими економічними дефініціями як «відтворення» й «відтворення основних засобів» і досить часто до них апелюють.

Україна — держава, розташована в східній Європі, на південно-західній частині Східноєвропейської рівнини. Площа становить 603 548 км² населення, за оцінкою держслужби статистики, складає 41 588 354 особи станом на 1 січня 2021 року. Найбільша за площею країна з тих, чия територія повністю лежить у Європі. Держава межує з Республікою Білорусь на півночі, Польщею, Словаччиною та Угорщиною – на заході, Румунією та Республікою Молдова – на південному заході, та Російською Федерацією на сході та північному сході. На півдні й південному сході омивається Чорним та Азовським морями [40].

Україна — держава з розвиненою науковою та промисловою базою, член Світової Організації Торгівлі. Основу української економіки становлять багатогалузева промисловість, сільське господарство і сфера послуг. Україна —

потенційно багата країна, чий господарський комплекс включає такі види промисловості як важке машинобудування, чорна та кольорова металургія, суднобудування, виробництво автобусів, легкових та вантажних автомобілів, тракторів та іншої сільськогосподарської техніки, тепловозів, верстатів, турбін, авіаційних двигунів та літаків, обладнання для електростанцій, нафто-газової та хімічної промисловості тощо. Крім того, Україна є потужним виробником електроенергії.

Інвестиційна система України переживає не найкращі часи свого становлення та розвитку, так як багато процесів пов'язано із політичними подіями та постійними процесами становлення та перерозподілу сфер впливу. В Україні останнім часом інвестиційний процес характеризується дефіцитом ресурсів, згортанням інвестиційної активності суб'єктів господарювання, зменшенням частки валового нагромадження основного капіталу до рівня 19,0 %, низькими темпами оновлення виробничого апарату. логій, збільшенню продуктивності праці та підвищенню рівня життя населення. Іноземні інвестори занепокоєні нестійкістю економіки в Україні, це є основною проблемою притоку інвестицій в країну. Аналіз сучасного стану інвестиційної діяльності в Україні засвідчив, що за останні 10 років обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну значно зменшився. Проте, маючи низку негативних факторів, що вплинули на зменшення надходження інвестицій до України, аналітики прогнозують, що інвестиційний потенціал та внутрішній інвестиційний ринок України мають перспективи до зростання, адже інвестори зацікавлені в державі як держава, яка має багатий ресурсний потенціал, висококваліфікованих спеціалістів, наявність територій та багато інших позитивних факторів. Також уряд країни почав розглядати законопроекти пов'язані з інвестиційний процесом. Так, президент України підписав закон про державну підтримку інвестиційних проектів зі значними інвестиціями. Закон передбачає надання державної підтримки українським та іноземним інвесторам із загальною сумою інвестицій від 20 млн євро.

Зокрема, визначено можливість отримання податкових пільг, забезпечення інвестиційних проектів об'єктами суміжній інфраструктури, надання переважного права землекористування земельними ділянками державної або комунальної власності для реалізації інвестиційних проектів, закріплення гарантій інвестора шляхом укладення прямого договору з урядом України. При цьому загальний обсяг державної підтримки не повинен перевищувати 30% від суми інвестицій в проект. Згідно з документом, підтримка буде надаватися підприємствам, які ведуть діяльність в переробній промисловості, транспортній галузі, освіті, науковій і науково-технічній галузях; охороні здоров'я, мистецтві, культурі, спорті, туризмі та курортно-рекреаційній сфері.

Інвестиційний процес безперервний у часі і безмежний у просторі. Алгоритм його порівнюють зі спіраллю, яка розкручується вгору чи вниз залежно від того, активізується чи згортається інвестиційна активність. Основними характеристиками інвестиційного процесу є масштаби і структура інвестиційних потоків, на вході яких інвестиційні ресурси, на виході – результати інвестиційної діяльності. Інвестування – це сукупність практичних дій щодо реалізації інвестицій, вкладення державного або приватного капіталу в об'єкти інвестиційної діяльності з метою одержання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту. На прибуток орієнтується, як правило, приватний капітал, соціального та екологічного ефекту очікують від реалізації державних програм.

Інвестиційний процес є невід'ємною складовою відтворення національного капіталу, тому деформація інвестиційних механізмів приховує загрозу суспільному відтворенню й економічній безпеці країни у стратегічному контексті. Активізація інвестиційної діяльності, збільшення обсягів інвестиційних ресурсів та підвищення їх ефективності передбачає державне регулювання умов інвестиційної діяльності та контроль за її здійсненням усіма учасниками, незалежно від форми власності інвестора [5].

Державне регулювання інвестиційного процесу має бути спрямоване не лише на екстенсивне залучення інвестицій і фінансових активів, а й на

удосконалення структури інвестицій, на підтримку пріоритетних напрямів інвестування. Для сучасного етапу розвитку національної економіки актуальним є стимулювання інвестицій у технічне переозброєння й докорінну реконструкцію виробництва, в освоєння ресурсозберігаючих технологій та створення високотехнологічних систем нових поколінь, що забезпечують конкурентоспроможність вітчизняної продукції. Значні диспропорції, що існують в інвестиційній сфері України, можна подолати лише із залученням масштабних іноземних інвестицій. Задля цього необхідно у кожному регіоні формувати регіональні інвестиційні стратегії, спрямовані на створення сприятливого середовища.

Так, наприклад, основними елементами інвестиційного процесу на підприємстві є: мотивація інвестиційної діяльності, прогнозування й програмування інвестицій, обґрунтування доцільності інвестицій, страхування інвестицій, планування інвестицій, фінансування інвестиційного проекту, проектування й ціноутворення, забезпечення інвестицій матеріально-технічними ресурсами, освоєння інвестицій, підготовка до виробництва продукції, попередня задача і прийом в експлуатацію, кінцева задача об'єкту в експлуатацію. Елементами інвестиційного процесу на макрорівні виступають: визначення пріоритетів інвестиційної політики, формування інвестиційної стратегії, нормативно-законодавче регулювання інвестиційного процесу, стимулювання розвитку інвестиційної діяльності, розробка і реалізація інвестиційних програм, міжнародне співробітництво та ін.

Основними детермінантами активності інвестиційного процесу є стан національної економіки та дієвість макроекономічних регуляторів, насамперед, податкової, кредитної, амортизаційної політики. Інвестиційний процес реагує на фази ділового циклу: у фазі кризи стрімко зменшується інвестиційний потенціал, а результати інвестиційної діяльності знижуються випереджаючими темпами порівняно з іншими макроекономічними показниками.

В основі ефективного управління інвестиційним процесом є взаємозв'язок інвестиційної політики на макро-, мезо- та мікрорівнях. Макрорівень

характеризується державною галузевою інвестиційною політикою, визначаються пріоритетні галузі, що мають стратегічне значення для держави. Управління інвестиційним процесом на макрорівні має враховувати його природу, яка в останнє десятиліття динамічно трансформується. Передусім необхідно чітко встановити характер співвідношень між ринковими і державними механізмами впливу на інвестиційний процес. Основною метою державного управління інвестиційним процесом має стати формування інвестиційного потенціалу економіки, достатнього для забезпечення суспільних соціально-економічних потреб.

Основними функціями державного управління мають бути: функція прогнозування розвитку структурних складових інвестиційного потенціалу; функція планування та організації його формування; правова функція - встановлення меж діяльності господарських суб'єктів; фінансово-економічна - забезпечення умов виробництва; контрольна функція - проведення постійного моніторингу інвестиційної діяльності; функція оцінки - встановлення ступеня ефективності використання інвестиційних ресурсів економіки.

Держава обмежується тільки регулюванням інвестиційної діяльності законодавчими механізмами, порядок державного управління інвестиційною діяльністю визначається законодавством України, що, звичайно, зменшує інвестиційний потенціал економіки, оскільки неохопленими залишаються макроекономічні процеси розширеного відтворення.

Інвестиційна політика на регіональному рівні сприяє ефективному використанню інвестицій на пріоритетних для області об'єктах. А вже на мікрорівні розробляється інвестиційна політика для конкретних підприємств. Тобто, макрорівень – це питання національної економіки, а мезо- і мікрорівні пов'язані з господарюючими суб'єктами. На сучасному етапі для розвитку економіки необхідно використати ефективні регулятори інвестиційного процесу для активізації інвестиційної діяльності.

Основні форми регулювання інвестиційного процесу наведені на рисинку 2.1.

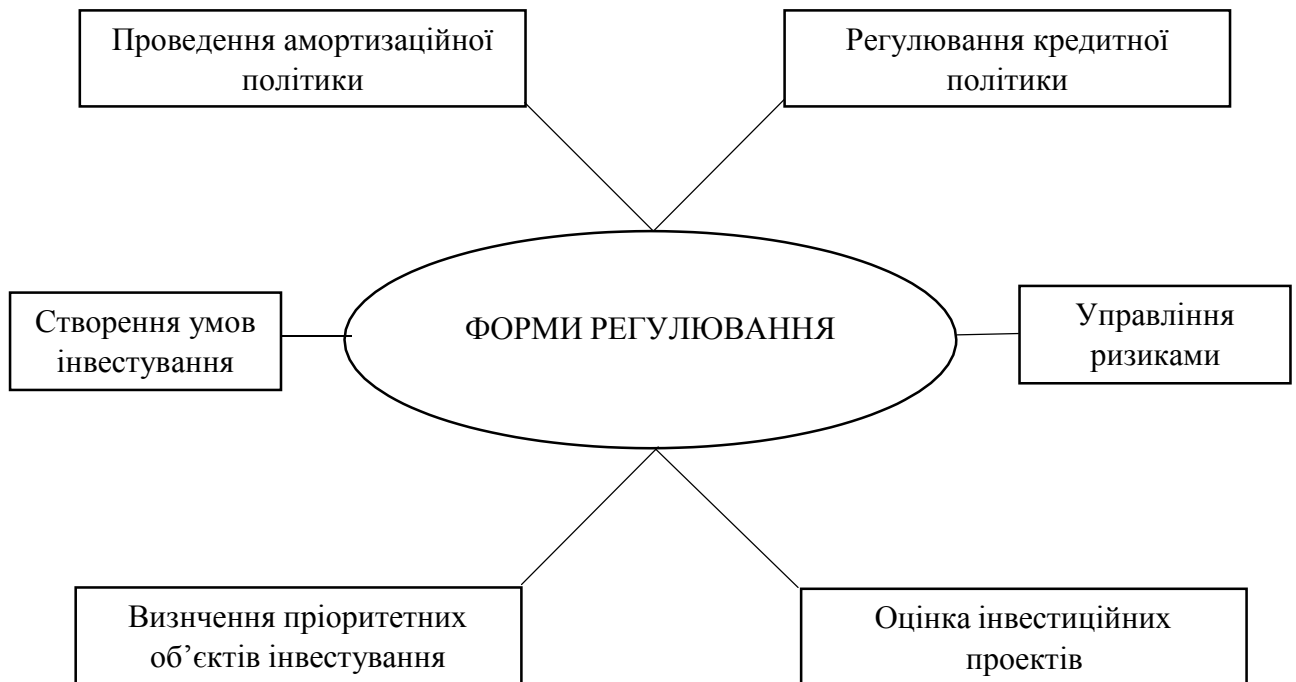

Рис 2.1 Основні форми регулювання інвестиційного процесу

Джерело: розроблено на основі даних [5]

Аналіз показав , що сучасних умовах можна виділити такі напрямки інвестиційної політики :

- збільшення приватних вкладень і скорочення державних;
- стимулювання інвесторів, що направляють засоби в ресурсозберігаючі і наукомісткі галузі і виробництва;
- залучення іноземних інвесторів ;
- інвестування об'єктів соціальної інфраструктури, що створюють нові робітники місця.

Таким чином, інвестиційний процес є динамічним, міняється у просторі та часі. Регулювання інвестиційного процесу здійснюється з метою реалізації економічної, наукової і соціальної політики. Ефективність інвестиційної політики держави – це надходження інвестицій для розвитку економіки.

2.2 Характеристика пріоритетних галузей економіки

Для інвестора об'єкт інвестування визначається такими категоріями, як орієнтири - пріоритети і привабливість. Пріоритет як наукова економічна категорія означає переважне, головне за часом значення, положення, право. Пріоритет - поняття, що показує важливість, першість. Наприклад, пріоритет дій визначає порядок їх виконання в часі [13]. Головними орієнтирами інвестування є фактичний і потенційний розміри місцевих ринків, економічна і правова стабільність у регіонах. Найбільш пріоритетним є напрям інвестицій в об'єкти, що вже освоєні, оскільки створена інфраструктура сприяє значною мірою подальшому розвитку їх.

Для чіткого визначення пріоритетних галузей економіки України розглядався Закон України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» в якому, визначено перелік пріоритетних галузей економіки України. Пріоритетними галузями економіки є галузі, спрямовані на забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній конкурентоспроможній екологічно чистій продукції, високоякісних послугах, які реалізують державну політику щодо розвитку виробничого та експортного потенціалу, створення нових робочих місць [11].

Пріоритетні галузі економіки країни визначають їх стратегічне значення:

Так, агропромисловий комплекс за напрямами – виробництво, зберігання харчових продуктів, у тому числі дитячого харчування, а також виробництво біопалива, з орієнтацією на імпортозаміщення. Житлово-комунальний комплекс за напрямами: створення об'єктів поводження з відходами (побутовими, промисловими та відходами, які утворилися в результаті добування та перероблення корисних копалин і виробництва електричної та теплової енергії); будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері тепlopостачання, централізованого водopостачання та водовідведення. Машинобудівний комплекс за напрямами – виробництво нових та імпортозаміщуючих видів

комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, машин і устаткування, електричного устаткування, автотранспортних та інших транспортних засобів.

Важливе значення має інфраструктура в тому числі: транспортна інфраструктура за напрямками – будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері транспортної інфраструктури. Транспортна інфраструктура – четверта провідна галузь економіки України. Транспортна система України представлена практично всіма видами наземного (залізничний, автомобільний), водного (морський, річковий), повітряного (авіаційний, вертолітний) і трубопровідного (нафто-, газо-і аміаку-проводи, транспортування хімічних речовин) транспорту. Розвинуто також комунальний транспорт.

Курортно-рекреаційна сфера і туризм за напрямками – будівництво курортно-рекреаційних об'єктів та об'єктів туристичної інфраструктури. Курортно-рекреаційна сфера і туризм – п'ята пріоритетна галузь економіки. Україна має потужний потенціал для розвитку туристичної індустрії на базі ефективного використання наявних рекреаційних ресурсів. Завдяки іноземним та вітчизняним інвестиціям, які є стимулом розвитку галузі, курортно-рекреаційна та туристична галузь, яка найбільш розвинена в приморських, гірських, прирічкових районах, зростатиме як сектор обслуговування в структурі зайнятості населення та внутрішнього валового продукту країни.

Переробна промисловість за напрямком – імпортозаміщуюче металургійне виробництво [11]. А також харчова промисловість.

В сучасних умовах розвитку України для економіки держави пріоритетними є значно більше видів діяльності, однак, для деяких з них вже передбачена державна підтримка у формі податкових пільг. Так, наприклад, підприємства, які реалізують інвестиційні проекти у визначених Кабміном Міністрів пріоритетних галузях економіки, мають право на застосування пільгової ставки податку на прибуток та інших особливостей оподаткування, визначених Податковим Кодексом України.

Агропромисловий комплекс України виступає єдиною цілісною виробничо-економічною системою, що об'єднує низку сільськогосподарських,

промислових, науково-виробничих і навчальних галузей, спрямованих на одержання, транспортування, зберігання, переробку та реалізацію сільськогосподарської продукції. Проте суттєво порушена адміністративно-організаційна структура агропромислового комплексу. Відтак найважливішим завданням державної аграрної політики є трансформація та оптимізація з урахуванням сучасних ринкових умов та світових тенденцій. Головним завданням, що стоїть перед галузями АПК, є зростання обсягів сільськогосподарського виробництва, надійне забезпечення країни продуктами харчування та сільськогосподарською сировиною, об'єднання зусиль усіх галузей комплексу для одержання високих економічних показників і вихід на світовий ринок. До складу АПК входять три взаємопов'язаних сфери: сільське господарство, яке формує сировинну базу АПК; галузі, що виробляють засоби виробництва та обслуговування АПК; галузі зі збереження, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції.

Другою пріоритетною галуззю економіки є житлово-комунальний комплекс. Житлово-комунальний комплекс (ЖКК) – особлива галузь регіональної економіки, в якій реалізуються виробництво, розподіл, споживання товарів і послуг, що належать до сфери життєзабезпечення особистого й суспільного споживання. ЖКК відіграє важливу роль в розвитку економіки регіону. Серед проблем функціонування житлово-комунального комплексу можна виділити наступні: 1) неефективна система управління суб'єктами державного сектору економіки; 2) вичерпність терміну експлуатації 2/3 основних фондів, втрати теплової енергії та питної води, які у зовнішніх мережах досягають 60%, а втрати теплової енергії в житловому фонді, які перевищують 30%; 3) низька частка енергії, виробленої з відновлюваних джерел (складає лише близько 1%, в розвинених країнах Європи цей показник становить 10-15 %); 4) питомі витрати енергоресурсів більш ніж у 2,5 разів вище, ніж у країнах Європи. Основна причина вищезазначених проблем у житлово-комунальному комплексі – відставання у впровадженні ринкових відносин та оновленні основних фондів

і технологій, монополізація послуг державними і комунальними підприємствами.

Основними тенденціями та проблемами розвитку третьої пріоритетної галузі – машинобудівного комплексу є: 1) у машинобудуванні, крім ремонту і монтажу машин і устаткування після 2014 року зменшено виробництво у 20 регіонах, і в цілому по Україні на 20,3%; 2) незахищеність внутрішнього ринку (щорічне зростання імпорту в Україну не лише нових автомобілів, але й транспортних засобів, які були у використанні); 3) відсутність державного замовлення на продукцію машинобудування; 4) не конкурентоспроможність вітчизняної сільгосптехніки у порівнянні із закордонними аналогами; 5) відсутність ефективних механізмів державної підтримки галузі машинобудування.

Також пріоритетною галуззю є переробна промисловість. В Україні в цьому виді економічної діяльності зайнято 33,1 тис. активних підприємств (5,5% від загальної кількості активних підприємств і 83,7% від загальної кількості промислових підприємств). В трійку лідерів по кількості активних підприємств входять місто Київ (18,8% від кількості активних підприємств України цього виду економічної діяльності), Харківська (8,7%) та Дніпропетровська (8,5%) області. Україна належить до числа країн з розвинутою індустріальною базою і достатньо високим ресурсним потенціалом. Проте, у структурі національної економіки переважають галузі, які добувають сировину або випускають продукцію з низьким ступенем обробки для експорту, завантаження потужностей яких залежить від попиту на зовнішньому ринку.

Харчова промисловість, як галузь в агропромисловому комплексі завжди вважалася для України пріоритетною і стратегічно важливою галуззю, яка здатна задовольнити не тільки потреби внутрішнього ринку, а й забезпечити провідне місце держави серед лідерів із виробництва якісного продовольства. Біокліматичні умови нашої країни дають можливість збільшувати обсяги виробництва та забезпечувати населення якісною харчовою продукцією, тому стратегічним завданням цієї галузі є експорт. Крім того, потенціал вітчизняного

сільського господарства, що забезпечує харчову промисловість сировиною, дозволяє вивести нашу країну на достатній рівень продовольчого самозабезпечення та налагодити експорт, водночас утримуючи лідируючі позиції в міжнародній торгівлі продовольством. Як відомо, харчовим підприємствам сировину постачає сільське господарство, тому від ефективності діяльності аграрного сектору економіки в значній мірі залежить виробництво продуктів харчування. До чинників, які гальмують розвиток харчової промисловості і негативно впливають на діяльність підприємств, крім якості сировини, належить також стан основних засобів. У переважній більшості підприємств харчової промисловості відсутність коштів призводить до того, що прискореними темпами зношуються їх основні засоби виробництва. Істотне погіршення стану матеріально-технічної бази, нагромадження застарілої техніки та обладнання знижує продуктивність їх використання та збільшує витрати на утримання та експлуатацію, що є наслідком зниження платоспроможності підприємств, збитковістю або низькою ефективністю господарювання [23].

Таким чином, ефективне функціонування провідних галузей економіки України, визначених на державному рівні, повинно забезпечити прискорення розвитку базових галузей національної економіки, сприяти позитивним структурним зрушенням в економіці, диверсифікації та зниженню енергоємності виробництва з метою підвищення добробуту громадян країни.

2.3 Аналіз динаміки інвестицій

Важливим стратегічним пріоритетом країни є забезпечення високих темпів соціально-економічного зростання та підвищення рівня життя населення. Залучення прямих іноземних інвестицій в достатніх обсягах є визначальною передумовою успішного розвитку економіки країни та важливим індикатором умов підприємницької діяльності. Саме через це виникає необхідність зосередити увагу на питаннях іноземного інвестування. Завдяки інвестиційним

потокам можна підвищити ефективність функціонування національної економіки.

Залучення іноземних інвестицій дає змогу країні-реципієнту отримати ряд вигод, основними з яких є поліпшення платіжного балансу; трансфер новітніх технологій та ноу-хау; комплексне використання ресурсів; розвиток експортного потенціалу і зниження рівня залежності від імпорту; досягнення соціально-економічного ефекту (підвищення рівня зайнятості, розбудова соціальної інфраструктури тощо).

Основна мета іноземного інвестора це вигідне вкладення капіталу в інші країни з більш привабливим інвестиційним кліматом. Для залучення прямих іноземних капіталовкладень Україна пропонує великі інвестиційні проекти, серед яких: сільськогосподарський комплекс з рибною спеціалізацією, комплекс з переробки та зберігання зернових, тваринницькі комплекси, технологічні лінії з неперервного розливу сталі в металургійній промисловості та багато інших. Прямі іноземні інвестиції в економіку України за останні 5 років надходили досить нерівномірно. Динаміка їх надходження за період 2015 - 2020 роки наведена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України за період з 2015- 2020

Рік	Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США	Приріст/падіння за рік	Темп приросту (зменшення), %
2015	4321,8	+2551(в порівнянні з даними за 2014 рік)	176,2
2016	4405,9	+84,1	101,9
2017	2511,1	-1894,8	-56,9
2018	2869,9	+358,8	114,3
2019	2533,1	-338,8	-88,2
2020	1255	-1278,1	-49,5

Джерело: розроблено на основі даних [8]

Аналіз динаміки надходження іноземних інвестицій до України показав, що у 2015 і 2016 роках ситуація почала декілька покращуватись і обсяг іноземних інвестицій в економіку України становив відповідно 4321,8 і 4405,9 млн. дол. США. Але не виправдання надій ефективність економічних реформ, на стабілізацію політичної ситуації, боротьбу з корупцією також призвело до скорочення припливу прямих іноземних інвестицій, обсяг яких в 2017 році порівняно з 2016 роком зменшився майже на 43 %. Незначне збільшення надходжень у 2018 році, всього на 358,8 млн. дол. США або на 14,3%, продовжує свідчити про недовіру іноземних інвесторів до можливостей стабільного ведення бізнесу та поліпшення інвестиційного клімату в країні. В 2019 р. відбулося зменшення припливу прямих іноземних інвестиції в порівнянні з 2018 р. на 11,8%. В 2020 році відбулося значне скорочення надходження іноземних інвестицій до країни, це пов'язано з низкою факторів: перш за все це епідеміологічна ситуація не тільки Україні, а й в сіті, закритті кордони, карантинні обмеження.

Щодо географічної структури іноземних інвестицій за останні 4 роки, то до трійки держав, з яких в Україну надходили найбільші обсяги інвестицій за останні чотири роки, належать Кіпр, Російська Федерація та Нідерланди (див. табл. 2.3). З Кіпру у 2015 році надійшло \$0,6 млрд, але 2016 року надходження скоротились на 30% і становили трохи більше ніж \$0,4 млрд. У 2017 році інвестиції з Кіпру зросли на 17%, але за рік знову скоротились майже на 5% і становили майже 0,5 млрд доларів. У 2019 році з кіпрських офшорів до України надійшов майже \$1 млрд інвестицій. Російська Федерація у 2015 році вклала в Україну майже \$1,7 млрд і протягом 2016 року надходження збільшилися на 0,5%. З 2017 року інвестиції з РФ зменшувалися з кожним роком: спочатку на 64% (\$0,4 млрд), у 2018 році – на 18% (\$0,2 млрд) і у 2019 році – впали на 60% (\$0,2 млрд). Нідерланди у 2015 році вклали в економіку України \$0,8 млрд, а 2016 року надходження скоротились на 68% (\$0,3 млрд). У 2017 році притік інвестицій зріс майже на 10%, а у 2018 – підскочив на 240% і в грошовому еквіваленті

становив майже \$1 млрд. У 2019 році ситуація різко змінилась і кількість інвестованих в Україну грошей скоротилась на 68% до \$0,3 млрд.

Таблиця 2.3

Структура прямих іноземних інвестицій в економіку України за країнами світу

Країни світ	Структура іноземних інвестицій на 1 січня, %		
	2015	2018	2020
Кіпр	31,2	28,0	29,0
Нідерланди	18,0	20,2	23,2
Велика Британія	5,6	6,1	5,8
Німеччина	5,5	5,3	5,1
Швейцарія	3,6	4,8	4,8
Австрія	3,5	2,3	3,4
Франція	3,5	2,0	2,4
Польща	1,8	2,0	2,2
Російська Федерація	4,2	2,5	2,0
США	2,0	1,6	1,8
Інша країни світу	20,6	23,4	19,5
Усього	100	100	100

Джерело: розроблено на основі даних [8]

Також можна відмітити, що на початок 2020 року порівняно з 2015 роком в структурі прямих іноземних інвестицій в економіку України збільшились частки інвестицій з Великої Британії – на 0,2 %, Швейцарії – на 1,2%, Польщі - на 0,4 %, Італії – на 0,3%. У той же час зменшились частки інвестицій з Німеччини – на 0,4 %, Франції – а 1,1%, США – на 0,2%. Частка інвестицій в Україну з Російської Федерації від загального обсягу прямих іноземних інвестицій суттєво скоротилась – з 4,2 % на початок 2015 року до 2,0% у 2020-му.

Структура прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності на початок 2016 та 2020 років представлена в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Структура прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності на початок 2016, 2019 та 2020 років

Види економічної діяльності	Структура іноземних інвестицій на 1 січня, %		
	2016	2019	2020
Промисловість	30.8	33.0	33.0
Сільське, лісове та рибне господарство	1.6	1.7	1.5
Будівництво	3.2	2.9	2.9
Фінансова та страхова діяльність	13.5	10.9	12.7
Інформація та телекомунікації	6.5	6.8	6.8
Оптова та роздрібна торгівля	15.9	16.7	15.8
Операції з нерухомим майном	11.7	12.4	12.5
Професійна, наукова та технічна діяльність	7.0	6.3	6.2
Інші види економічної діяльності	9.8	9.3	8,6
Всього	100	100	100

Джерело: розроблено на основі даних [8]

Аналіз даних структури прямих іноземних інвестицій, що надходили до України (табл. 2.3.) свідчить, що в структурі прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності за три роки (01.01.2016, 01.01.2019, 01.01.2020 р.) відбулися певні зміни. Найбільш пріоритетною сферою для іноземних інвесторів залишається промисловість (переробна промисловість, металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів, машинобудування, відновлювальна енергетика), хоча частка інвестицій на початок 2020 року зменшилась порівняно з 2016 роком на 9,2%. Суттєво збільшилась частка іноземних інвестицій від загального обсягу іноземних

інвестицій країни в операції з нерухомим майном (на 6,5%), в оптову та роздрібну торгівлю (на 4,7%), в професійну, наукову та технічну діяльність (на 3,3%) і в сферу інформації та телекомунікації (на 2,8%). Слід відмітити, що за 10 років суттєво зменшувалась частка інвестицій у фінансову та страхову діяльність (на 10,3%). За ці роки вона скоротилась з 23,0% у 2016 році до 12,7 % на початок 2020 року. Також, у таку сферу, як сільське господарство, де Україна пропонує важливі інвестиційні проекти, було вкладено тільки 1,5 % іноземних інвестицій. Сфери, які належать до економіки знань (освіта, охорона здоров'я та соціальна допомога), практично не інвестувалися. Варто зазначити, що індекс росту інвестицій у ці сфери був також мінімальним по відношенню до інших. Це пояснюється тим, що освіта і охорона здоров'я не є пріоритетами для України і потребують великих інвестицій, віддача від яких є проблемою

Таким чином, у результаті проведеного аналізу динаміки та структури надходження прямих іноземних інвестицій в Україну та капітальних інвестицій виявлено, що основними причинами скорочення надходження інвестицій є воєнні дії, фінансова та економічна нестабільність, недосконалість законодавчої бази, яка не надає гарантій інвесторам юридичного захисту їхніх прав і капіталу, загальний несприятливий інвестиційний клімат.

2.4 Привабливість галузей України

Попри всі негативні явища, що відбуваються нині в Україні, потенціал вітчизняної економіки досить позитивно оцінюється зарубіжними експертами. Інвестиції не лише будуть, вони вже є. Особливо у тих сферах, які демонструють високі темпи росту.

Аграрний сектор є привабливою галуззю для іноземних інвестицій та одним з лідерів за кількістю проведених М&А угод ("Злиття і поглинання" ("mergers and acquisitions"). Населення планети зростає, а отже росте і попит на продукти харчування, і тому сільське господарство лишатиметься перспективним напрямком розвитку для будь-якої країни. Україна у цьому плані

має безліч переваг – сприятливі погодні умови, чорноземи, традиційна спеціалізація на агропромисловості. На даний момент в центрі інвестицій в український агросектор знаходиться придбання активів, корпоративних прав, прав на орендовані земельні ділянки. До появи хоч якогось розуміння про відкриття ринку землі для іноземців, невизначеність цього питання відштовхувала інвесторів від рішення про вкладення коштів. Україна має природні переваги в сільському господарстві - відомий у світі високоплодородний ґрунт.

Привабливими для інвесторів є прямі вкладення у виробництво продукції, а і у розвиток аграрної інфраструктури, розвиток водної логістики, систем зберігання врожаю та виробництво біопалива, оскільки аграрна інфраструктура на даний час є недостатньо розвиненою. Зважаючи на це, можна виділити декілька основних напрямків, які можуть цікавити як внутрішнього, так й іноземного інвестора. Перший – виробництво продуктів харчування на експорт. Цим інструментом вже досить впевнено користуються великі вітчизняні підприємства – і хлібобулочні, і кондитерські, і лікєро-горілчані, і сирні та м'ясні. Якість їхньої продукції не поступається європейським аналогам, а ціна на світовому ринку більш ніж конкурентна. Інший напрямок – інфраструктура для сільського господарства. Нині Україна посідає третє (після Штатів та Євросоюзу) місце за експортом зерна з часткою ринку в 11%. Причому гравці бізнесу цілком реально оцінюють перспективу другого місця. Натомість, інфраструктура і на місцях, і транспортна, і обслуговуюча у більшості випадків занадто застаріла і не витримує нарощування обсягів виробництва. Також можна виділити такі напрями як: розвиток річкової логістики, судноплавства по українським річкам, переробна галузь, розвиток насінництва та селекції, розвиток малого та середнього фермерства, виробництва біопаливо.

Також однією із найперспективніших сфер для залучення інвестицій вважається фармацевтика. На ринку України більш-менш продуктивно працюють декілька відомих національних фармвиробників, а також представництва відомих зарубіжних компаній. Цьому посприяло те, що України

має кваліфікований кадровий потенціал, відносну незайнятість ринку, а також державні програми підтримки бізнесу у галузі фармацевтики. Інвестори вважають, що українські виробничі потужності мають значний потенціал для нарощування, де можна виготовляти широкий спектр препаратів за найновішими світовими рецептурами.

Наступною не менш важливою привабливою галуззю в сучасних реаліях – є медицина. Попит на медпрепарати та послуги щорічно зростає, а особливо на даному етапі. Погіршення екологічної ситуації, шкідливі звички, зростання нових широкомасштабних захворювань, а для України - ще й наслідки Чорнобильської катастрофи, ведуть до погіршення стану здоров'я населення з кожним наступним поколінням. Тож, медицина в цілому також набиратиме обертів у плані економічної привабливості. З кожним роком набувають зростання зростання сегмент приватної медицини – так, як це є у всіх розвинених країнах світу.

Зокрема, слід відзначити кваліфіковану робочу силу, сприятливе географічне положення на межі із Європейським Союзом, вигідні положення українського митного законодавства та стійке поліпшення ділового клімату. Так, в 2019 році капітальні інвестиції у виробництво продуктів нафтопереробки зросли на 67%, що є найвищим показником за останні роки. Після спалаху пандемії COVID-19, обсяг китайського експорту вже в березні 2020 впав на 6,6% (в порівнянні з березнем 2019 року). Глобальна тенденція дистанціювання від китайських товарів та Китаю в цілому може відкрити нові шляхи для українського експорту. Так, законодавчі положення щодо операцій з давальницькою сировиною в Україні надають іноземним компаніям безліч можливостей скористатися перевагами географічного положення України. Попри те, що правове регулювання цього митного режиму в Україні все ще потребує реформування, багато іноземних компаній успішно користуються можливістю співпрацювати з місцевими партнерами або вже створили власні виробничі потужності для здійснення операцій з давальницькою сировиною.

Можна виділити найбільш пріоритетну галузь – це харчова промисловість України. Нині харчова промисловість України забезпечує внутрішній споживчий ринок якісними продуктами харчування майже на 90 %. Крім того, галузь відіграє надзвичайно важливу роль у зовнішній торгівлі країни, формуючи більш 50 % зовнішньоторговельного обороту продукції АПК України. Зараз харчова промисловість України є найпривабливішою для іноземних інвесторів. У першу декаду 2020 року капітал підприємств галузі зріс на \$7,1 млн, що становило 7,7% від надходжень у всю вітчизняну промисловість. В індустрії зосереджено близько \$3 млрд іноземних інвестицій. І Нацбанк продовжує фіксувати нові надходження. Концентрацію вкладень, — по \$307-399 млн, — можна спостерігати у виробництвах рослинної олії, тваринних жирів, напоїв, а також м'яса і м'ясних продуктів [20].

Привабливість харчової промисловості аналітики пояснюють порівняно високою рентабельністю переробки аграрної сировини в Україні. Деякі експерти навіть заявляють про можливість отримати суттєвий приріст чистого прибутку в ряді сегментів галузі вже на наступний рік після нарощування капітальних інвестицій.

Аналіз привабливості галузей України показав, що для підвищення інвестиційної привабливості галузей національної економіки держава на законодавчому рівні повинна стимулювати розвиток пріоритетних галузей та сприяти розвитку інших галузей. Так, її основними завданнями в даній сфері повинні виступати:

- впровадження рентабельних та високо інноваційно-інвестиційних проектів для модернізації існуючих виробничих систем господарства;
- створення технічних можливостей для впровадження інновацій;
- підтримка вітчизняного інноваційного потенціалу та розвитку, забезпечення галузей національного господарства висококваліфікованими кадрами;
- скорочення розміру ресурсних затрат на впровадження нових технологій та економію сировини;

- ефективне використання економічних важелів в даних галузях, для збільшення експорту, фінансова підтримка та гнучка система кредитування;
- підтримка підприємств у науково-технічних розробках;
- розвиток міжнародного співробітництва та використання іноземного досвіду [5].

Основні проблеми інвестиційного клімату в Україні для галузей національного господарства поділяються за такими складовими: по-перше, правова: обмеженість залучення приватних інвестиційних вкладень через приватизаційні процеси з державними підприємствами, недостатня захищеність інвесторів законодавством; по-друге, економічна: відсутність стратегічного напрямку, негативний міжнародний імідж України перед інвесторами; по-третє, фінансова: складна система оподаткування велика кількість податкових платежів; по-четверте, науково-технологічна: відсутність науково-технічних розробок через слабе фінансове та кадрове забезпечення. Кожна країна має власний рівень інвестиційної привабливості. Інвестиційна привабливість України значно відрізняється від США та багатьох Європейських країн. Це пов'язано з різним рівнем соціально-економічного розвитку держав. Проте Україна має великий потенціал в інвестиційній діяльності, це пов'язно з її географічним розташуванням, адже держава розташована в самісінькому центрі Європи, має на своїй території велику кількість природних ресурсів, має науково-технічний потенціал та добре розвинену інфраструктуру. До того ж має відносно дешеву робочу силу. Проте наявність такої кількості плюсів ще не дає гарантії, що об'єкт стане привабливим для інвесторів, адже є фактори, що погіршують інвестиційний клімат, при яких підвищуються ризики для інвесторів.

Висновки до розділу 2

Аналіз інвестиційної діяльності показав, що з 2015-2020 роки прямі іноземні інвестиції надходили в Україну нерівномірно, відбуваються значні

коливання, що пов'язані з негативними факторами впливу на недовіру інвестора, так, наприклад, одним з головних таких факторів є нестабільність економічної та політичної ситуації на території країни. Проте іноземні інвестор готові вкладати гроші в певні сектори економіки України, а більше всього в харчову промисловість.

Прямі іноземні інвестиції є визначальним фактором, який впливає на темпи економічного зростання та розвиток країни в цілому, адже виступає передумовою розширення міжнародного співробітництва та створення соціального ефекту у вигляді зростання доходів. За допомогою збільшення обсягу залучених прямих іноземних інвестицій відбувається розвиток підприємств, організацій, що призводить до ефективнішого розвитку економіки, введення виробництвом у дію новітніх технологій, збільшення якості виготовленої продукції, яка може продаватися не лише у межах нашої області,

країни, а й виходити на світовий ринок. Таким чином, Україна пропонує інвесторам привабливі умови вкладення капіталу, однак інвестиційний імідж

України як держави зі складними умовами для ведення підприємницької діяльності стримує чималу частину інвесторів. Для створення більш привабливих умов здійснення інвестицій державна політика повинна бути спрямована на: зниження рівня корупції і бюрократії; формування стабільної та передбачуваної нормативно-правової бази; забезпечення прозорості процедури прийняття рішень органами державної влади; зниження податкового навантаження, оптимізацію та підвищення прозорості адміністрування податків.

Для більш ефективного залучення іноземних інвестицій в Україні слід забезпечити сталий розвиток для пріоритетних галузей України, а саме в харчову промисловість. Данна галузь має високонкуретні можливості, маючи досить розвинений аграрний сектор, країни має всі можливості для задоволення якісною сировиною та харчовою продукцією.

РОЗДІЛ 3 ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ КРАЇНИ

3.1 Фактори, що впливають на інвестиційну привабливість країни

Інвестиційна привабливість держави являється характеристикою держави з позиції інвестиційного клімату, рівня розвитку інвестиційної інфраструктури, можливостей залучення інвестиційних ресурсів та інших факторів, які істотно впливають на формування доходності інвестицій та виникнення інвестиційних ризиків. Ступінь інвестиційної привабливості є визначальною умовою активної інвестиційної діяльності, а, отже, і ефективного соціально-економічного розвитку національної економіки загалом. Тому питання визначення факторів, які визначають інвестиційну привабливість України є надзвичайно актуальними в сучасних умовах.

Інвестори орієнтуються на привабливі і пріоритетні об'єкти інвестування, різні за ступенем їхнього економічного значення в регіонах країни. Головними орієнтирами інвестування є фактичний і потенційний розміри місцевих ринків, економічна і правова стабільність у регіонах. Найбільше пріоритетний напрямок інвестицій в об'єкти, що вже освоєні, оскільки створена інфраструктура сприяє в значній мірі подальшому їхньому розвитку. Для України в даний час найбільш важливими є і такі галузі і сфери, що вимагають реструктуризації і додаткових капітальних вкладень. Інвестиційна привабливість країни визначається системою факторів, що класифікуються у такі риси:

- загальні, що характеризують інвестиційний клімат країни. Це політична і фінансова стабільність, правові гарантії захисту інтересів інвесторів, розвиток інвестиційної інфраструктури, розвиток ринкових відносин, питома вага державного сектора, рівень ризиків, умови страхування;

- галузеві або за видами економічної діяльності, що визначають рівень капіталомісткості, оборотності і віддачі засобів, вкладених у визначений вид діяльності;

- територіальні, що характеризують наявність сировини, робочої сили, границі транспортного повідомлення, ринки збуту, клімат, природно-економічні умови виробництва;

- індивідуальні – це рейтингова оцінка, місце розташування, земельна площа, кадастрова оцінка земель, наявність виробничих потужностей, показники балансу суб'єкта підприємницької діяльності (прибутковості, ліквідності, стабільності), оцінка ризиків та інші фактори [13].

Об'єднана конференція ООН з торгівлі та розвитку визначає дві групи факторів, що впливають на інвестиційну привабливість будь-якої країни [55]:

1. Макроекономічні та політичні фактори: стан економіки США; регіональні угоди, такі як Транстихоокеанське партнерство (ТТП), Трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство (ТТІП), Регіональне всебічне економічне партнерство (RCEP); стан азійських економік; стан економіки ЄС; стан економіки країн БРІКС (група найбільших за площею та населенням країн, що розвиваються (Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південа Африка) та інших країн, що розвиваються; зміни в режимах оподаткування; ціни на сировинні товари, включаючи нафту; зміни у глобальних фінансових правилах; волатильність обмінного курсу; геополітична невизначеність; боргові проблеми країн, що розвиваються.

2. Корпоративні та суспільно-природничі фактори: технологічні зміни, включаючи цифрову економіку; глобальна урбанізація; офшорний аутсорсинг корпоративних операцій; енергетична безпека; продовольча безпека; зміна клімату; міграція; кіберзагрози і безпека даних; стихійні лиха, зокрема пандемії; тероризм.

Варто зазначити, що в Україні наявна низка факторів, що позитивно впливають на інвестиційну привабливість держави, зокрема: зручне геополітичне положення; значний природноресурсний потенціал; широкі можливості внутрішнього ринку; високий рівень освіти населення; збалансована вартість робочої сили та кваліфікації робітничих кадрів; розвинена телекомунікаційна інфраструктура; наявність укладених міжнародних угод про

заохочення і захисту інвестицій, а також обміну інформацією щодо нормативно-правових актів у сфері інвестицій.

Незважаючи на низку позитивних факторів, існує значна кількість факторів, що негативно впливають на інвестиційну привабливість України, зокрема: ескалація воєнного конфлікту між Україною та Російською Федерацією; нестабільність економічного законодавства та поточної економічної ситуації; високий рівень інфляції; бюрократизація і корумпованість системи державного управління; слабкий розвиток ринкової інфраструктури; неефективність законодавчих механізмів регулювання взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності; невідпрацьований механізм страхування іноземних інвестицій; залежність національної економіки від іноземної допомоги.

Нами визначено фактори, що впливають на інвестиційну діяльність на регіональному та мікрорівні наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Фактори, що впливають на інвестиційну діяльність на регіональному та мікрорівні

Регіональний рівень	Мікрорівень
Рівень індустріалізації регіону	Рівень менеджменту в комерційній організації
Історично сформована спеціалізація в регіоні	Якість і конкурентоспроможність продукції
Ефективність проведеної регіональної інвестиційної політики	Рівень фізичного і морального зносу основних виробничих фондів
Створені умови в регіоні для залучення іноземних інвестицій	Ефективність функціонування і фінансовий стан підприємства
Ємкість ринку	Наукова обґрунтованість економічної, у тому числі і інвестиційної політики на підприємстві
Рівень розвитку регіональної інфраструктури	Імідж комерційної організації
Ефективність проведеної соціально-економічної політики в регіон	Наявність інновацій на підприємстві

Джерело: розроблено на основі даних [5]

Проте інвестиційна привабливість регіонів може змінюватися як у часі, так і в просторі. Кожний регіон має власні особливості, які впливають на його економічний розвиток. Сукупність політичних, соціально-економічних, фінансових, організаційно-правових і географічних факторів, властивій тій або іншій країні, що залучають або відштовхують інвесторів, прийнято називати її інвестиційним кліматом.

Не завжди інвестиційно привабливий об'єкт стає пріоритетним. Для інвесторів пріоритетними є галузі та підприємства, що мають високий інноваційний потенціал, здатні забезпечити приріст прибутку і підвищення рентабельності капіталу, що функціонує в процесі виробництва. Держава, формуючи інвестиційну політику, враховує пріоритети конкретного періоду. Визначення найбільш пріоритетних і привабливих сфер вкладень інвестицій є проблемою інвестиційної політики. Інвестор, вкладаючи капітал у визначений об'єкт, враховує ймовірну перспективу, фіксуючи співвідношення вкладень і очікуваних доходів.

3.2 Міжнародний досвід, як фактор впливу на інвестиційну привабливість України

Нами визначено країни, політики залучення інвестицій яких, може бути корисним і для України. Використання світового досвіду залучення інвестицій у регіони країни, врахування особливостей розвитку, переваг та недоліків кожної з них дає можливість формування ефективної інвестиційної політики для регіонів України. Основою здійснення будь-якої діяльності, в тому числі інвестиційної є законодавча база країни, яка регулюється органами державної та регіональної влади та впливає інвестиційну привабливість. Від особливостей законодавчого регулювання залежить можливість залучення інвестиційних ресурсів. На основі нормативно-правової бази відбувається регулювання зв'язків учасників інвестування у кожній. Від того на скільки ефективно побудована законодавча система буде залежати рівень інвестиційної привабливості регіону.

Інституційна сфера регулює усі напрямки діяльності регіону: вона є основою формування регіональної політики та впливає на взаємозв'язки суб'єктів господарювання. Тому вивчення умов та особливостей інституціонального регулювання інвестиційної політики іноземних держав створює можливості формування дієвої регіональної політики в Україні. Важливим фактором інвестиційної привабливості регіону та країни є стабільність законодавства. Інвестори оцінюють умови та можливості реалізації інвестицій, а також наявні в регіоні гарантії щодо здійснення інвестування. Згідно закону України «Про інвестиційну діяльність» держава гарантує захист інвестицій незалежно від форм власності, а також іноземних інвестицій [10].

Захист інвестицій забезпечується законодавством України, а також міжнародними договорами України. Інвесторам, у тому числі іноземним, забезпечується рівноправний режим, що виключає застосування заходів дискримінаційного характеру, які могли б перешкодити управлінню інвестиціями, їх використанню та ліквідації, а також передбачаються умови і порядок вивозу вкладених цінностей і результатів інвестицій. З метою забезпечення сприятливого та стабільного інвестиційного режиму держава встановлює державні гарантії захисту інвестицій, які передбачають створення системи правових норм, спрямованих на захист інвестицій та не стосуються питань фінансово-господарської діяльності учасників інвестиційної діяльності та сплати ними податків, зборів (обов'язкових платежів). Державні гарантії захисту інвестицій не можуть бути скасовані або звужені стосовно інвестицій, здійснених у період дії цих гарантій [11].

Інвестиційна політика країн ринкової економіки визначає такі пріоритетні напрямки інвестицій як:

- переорієнтація інвестиційної діяльності на максимальну капіально- і ресурсовіддачу у всіх сферах агропромислового комплексу;
- усунення диспропорцій в ресурсному потенціалі;
- скорочення товарного дефіциту продукції агропромислового комплексу на споживчому;

Аналіз інвестиційної привабливості Польщі показав, що у країні важливу роль при формуванні інвестиційної привабливості регіону відіграють державні структури. Спочатку політикою регулювання закордонних інвестицій в країні займалося Міністерство приватизації, проте потім було створено новий спеціалізований орган – Державне агентство по закордонних інвестиціях. На першому етапі в країні діяли два загальнонаціональних і безліч регіональних органів. Проте виникали труднощі при вирішенні організаційних питань агентами потенційних інвесторів через багаторівневість системи. На сучасному етапі у країні діє Польське агентство з питань інформації та інвестицій, яке надає послуги «з одних рук» і діє від імені уряду. Територіальну структуру країни утворюють три рівні: воєводства, повіти та гміни. Гміна є початковою і найважливішою одиницею адміністративної влади. Керівництво гміни утворюють: рада гміни, яка обирається на загальних виборах місцевого самоврядування, а також правління, яке обирається радою гміни і здійснює виконавчу владу. У сільських гмінах голова називається вуйт, в невеликих містах – бурмістр, а у великих – президент. До питань, які є компетенцією гміни входять: початкові школи, дитячі садки, бібліотеки, будинки культури, місцевий транспорт, гмінні дороги, управління ринками, охорона здоров'я та інші. А з 1999 року гміни також займаються фінансовими питаннями. До сфери обов'язків повітів належать всі локальні питання, які виходять за межі гміни, це охорона суспільного порядку та загальна безпека, протипожежна безпека і захист від повеней, попередження стихійних лих та відшкодування їх наслідків, утримання загальних лікарень, боротьба з безробіттям, будівництво та утримання міжгмінних доріг. Регіональна політика у Польщі реалізується на трьох рівнях управління – загальнодержавному, регіональному та локальному. На регіональному рівні (воєводства) реалізуються функції виконання програм регіонального розвитку, моніторинг екологічної та економічної ситуації в регіоні, розбудова прикордонної і митної інфраструктури тощо. На локальному рівні (гміни) через органи місцевого самоврядування забезпечується функціонування закладів регіональної виробничої і соціальної інфраструктури,

передусім місцевого транспорту, підприємств комунального господарства, закладів охорони здоров'я, початкової освіти, культури тощо [12]. Також варто відзначити, що органам місцевого самоврядування надається самостійність у регулюванні інвестиційної діяльності. Такі заходи дозволяють підвищити рівень інвестиційної привабливості регіонів, сприяють притоку інвестиційних ресурсів, активізації інвестиційних процесів. Це водночас приваблює інвесторів, а також дозволяє забезпечити розвиток стратегічних напрямків функціонування регіонів. Аналіз інвестиційної діяльності країн Балтії показав, що причинами позитивного залучення іноземних інвестицій є: по-перше, ефективність вільних економічних зон. У Литві успішно розвиваються вільні економічні зони, в яких інвестору надаються послуги за принципом «єдиного вікна» і різні податкові пільги. 7 вільних економічних зон Литви розташовані в економічних центрах країни. Підприємства, які працюють у цих зонах, звільняються від сплати податку на прибуток протягом перших шести років діяльності. У наступні 10 років ставка оподаткування становить 7,5%. Такі пільги надаються компаніям виробникам, які інвестують понад €1 млн, та компаніям, що надають послуги, які інвестують понад €100 тис. та наймають понад 20 осіб на повний робочий день.

По-друге, низькі ставки податку на прибуток корпорацій. У кожній з трьох країн діє плоска шкала податку на прибуток корпорацій з низькими ставками. У Латвії податок на прибуток становить 15% (з 2002), в Естонії – 20% (з 2015 року), в Литві – 15% (з 2007 року). По-третє, підтримка технологій і ІТ сектору. У всіх трьох країнах досягнуто високого рівня комп'ютеризації та поширення Інтернету, і їм вдалося отримати підряди на аутсорсинг ІТ з країн Північної Європи та США. Зокрема, завдяки конкурентоспроможності витрат на реалізацію проектів в області ІТ в Естонії, її називають «південною Фінляндією». По-четверте, економіка орієнтована на підвищення рівня конкурентоспроможності [37].

В Законі «Про інвестиції (1999)» в Литві визначано, що інвесторам гарантуються однакові умови діяльності. Іноземні інвестори мають рівні права та обов'язки з вітчизняними інвесторами, в виняткових випадках вказаних в

законі про інвестиції необхідна ліцензія, видана уповноваженим державним органом [9].

Закон Литовської Республіки «Про інвестиції» від 7 липня 1999 року встановлює наступні способи інвестування:

–установа господарського суб'єкта, придбання капіталу зареєстрованого в Литві господарського суб'єкта або його частини;

–придбання цінних паперів всіх видів;

–створення, придбання довгострокового майна або збільшення його вартості;

–придбання позик у вигляді грошових коштів або іншого майна господарським суб'єктам, в яких інвестору належить частина капіталу, що надає йому можливість контролювати господарський суб'єкт, надавати на нього значний вплив;

–укладення концесійних, лізингових договорів, а також договорів про партнерство влади і приватних суб'єктів [9].

У Франції державне регулювання економіки це добре продумана система стратегічного індикативного планування, управління цінами, контролю за оплатою праці, заохочення конкуренції. Головним напрямом регулювання інвестиційної діяльності в країні є податкова політика. Франція не допускає або обмежує іноземні інвестиції в окремі галузі економіки. Функції державного регулювання економіки, включаючи планування, дозволять координувати діяльність держави і приватного бізнесу, унаслідок чого французький уряд керує майже половиною валового національного продукту.

Аналіз факторів впливу на інвестиційну привабливість показав, що для залучення іноземних інвестицій важливе стабільне політичне середовище, яке впливає на економічний розвиток країни та залучення інвестицій, що, сприяє зниженню рівня безробіття та створення додаткових робочих місць, також необхідна захист і гарантії прав інвесторів впровадження податкових пільг для бізнесу. Відтак, передумовами забезпечення сприятливого інвестиційного

клімату є: зміцнення безпеки шляхом забезпечення політичної стабільності; захист і гарантії прав інвесторів; впровадження податкових пільг для бізнесу; передбачуваність та прозорість процедур; макроекономічна стабільність, а особливо важливо в сучасних умовах пандемії, коли знижуються обсяги надходження іноземних інвестицій.

Таким чином, залучення іноземних інвестицій для країн реципієнтів сприяють розширенню експортних можливостей, стимулюють інноваційну діяльність і забезпечують доступ до передових технологій. На внутрішній ринок країни поступають велика кількість якісних товарів і послуг. Мотивація країн-реципієнта характеризується необхідністю залучення додаткових ресурсів для економічного розвитку в умовах нестачі внутрішнього капіталу для інвестування. Країни отримують більш широкий прибуток від інвестицій так як вкладають їх у більш прибуткові галузі закордоном, використовують більш дешеву кваліфіковану робочу силу, експортують туди засоби праці.

3.3 Модель формування інвестиційної привабливості

Інвестиційна привабливість сфер діяльності – один з ключових показників для інвестора, який допоможе йому обрати такий вид діяльності, який забезпечить максимальну ефективність вкладених коштів. Інвестиційна привабливість окремої сфери діяльності (галузі) містить: важливість галузі (значення продукції, її особливість, частку експорту, залежність від імпорту, рівень забезпеченості внутрішніх потреб країни тощо); характеристику споживання продукції галузі; рівень конкуренції чи монопольності; особливості ринку збуту; фактичні та потенційно можливі обсяги ринку; рівень державного втручання у розвиток галузі (законодавство, податки, амортизаційна та кредитна політика тощо); соціальну роль галузі (кількість робочих місць, середню зарплатню, екологічну забезпеченість виробництва); фінансові умови роботи галузі (середній рівень прибутковості, оборотність активів тощо) та інше [38]. Тому, однією з головних задач, що стоять перед інвестором, є вибір в якості

об'єктів інвестування таких інноваційних проектів, які мають найкращі перспективи розвитку і можуть забезпечити найбільш високу ефективність інвестицій. Основою такого вибору є оцінка та прогнозування привабливості окремих потенційних об'єктів інвестування. Категорія «інвестиційна привабливість» має в економічній літературі ряд подібних понять: «інвестиційний клімат», «інвестиційний імідж».

Інвестиційна привабливість об'єкта інвестування формується під впливом певних умов і факторів внутрішнього та зовнішнього характеру. Формування інвестиційної привабливості – це частина системи управління інвестиційними процесом, що узагальнює безліч елементів, що знаходяться у відносинах та зв'язках один з одним.

Один з основних етапів розробки, що визначає найбільш ефективні шляхи використання капіталу в ході інвестування, - визначення окремих напрямків інвестиційної діяльності. При цьому оцінюється об'єктивним інвестування, а також основні чинники, що впливають на нього. З цієї точки зору, інвестиційна привабливість - узагальнююча характеристика переваг і недоліків інвестування окремих напрямків і об'єктів з позицій конкретного інвестора. Інвестиційна привабливість галузей економіки, в першу чергу, пов'язана з джерелами інвестицій, проблемами їхнього отримання, створення умов, що дозволяють забезпечити виробництво інвестиційними ресурсами.

В таблиці 3.2 наведені кілька джерел інвестування підприємств та організацій.

Таблиця 3.2

Джерела інвестування підприємств та організацій

Джерела інвестицій	Умови, що дозволяють забезпечити виробництво інвестиціями
Державні безповоротні вкладення	1. Надання державних гарантій приватним кредитам 2. Підтримка високорентабельного виробництва 3. Фінансування соціальної сфери
Державні кредити	1. Іноземні інвестиції
Власні кошти	1. Податок повинний стимулювати виробництво 2. Створення професійних об'єднань товаровиробників

Кредити комерційних банків і інших фінансових структур	1. Державна гарантія кредитів комерційних банків 2. Іноземні банківські інвестиції
Продаж своїх акцій фізичним та частково юридичним особам	1. Акціонування підприємств 2. Відкритість інформації про підприємства 3. Збереження за коштами функції нагромадження

Джерело: [5]

Поняття інвестиційна привабливість означає наявність таких умов інвестування, які впливають на переваги інвестора у виборі того чи іншого об'єкта інвестування [35]. Такими умовами можуть бути законодавчі акти про права власності на майно та цінні папери, правильно складені договори з інвесторами та постачальниками, експертиза фінансового стану підприємств, їх зобов'язань, виявлення загроз і ризиків, нагляд і контроль над виконанням узятих зобов'язань (див. рис. 3.3).

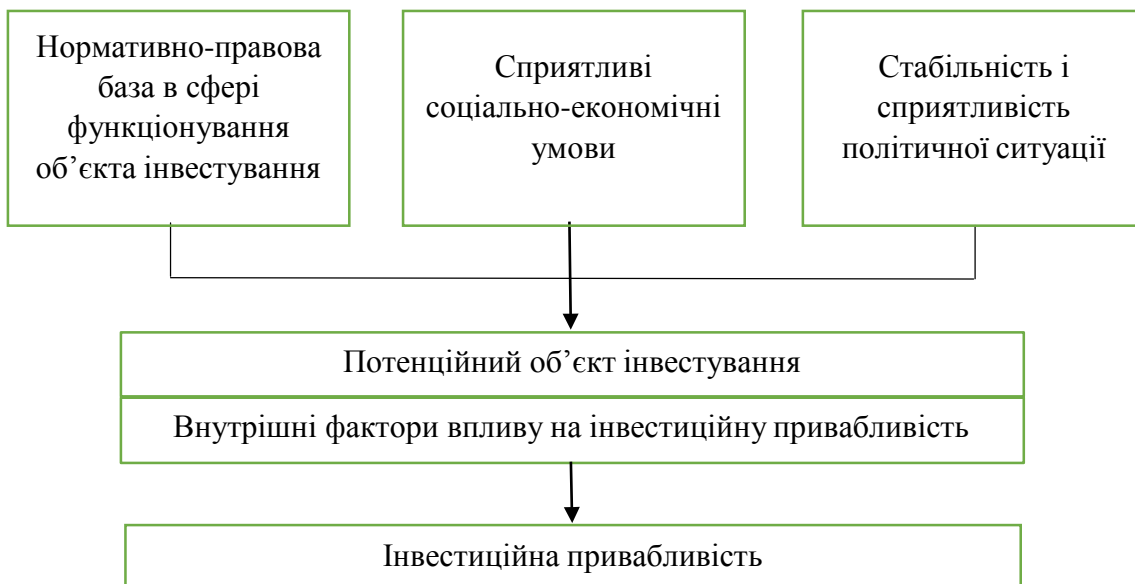

Рис. 3.3 Схема формування інвестиційної привабливості об'єкта інвестування

Джерело: розроблено на основі даних [29]

На основі аналізу та вивчення розвитку інвестиційного процесу нами було побудовано модель формування інвестиційної привабливості (рис 3.4).

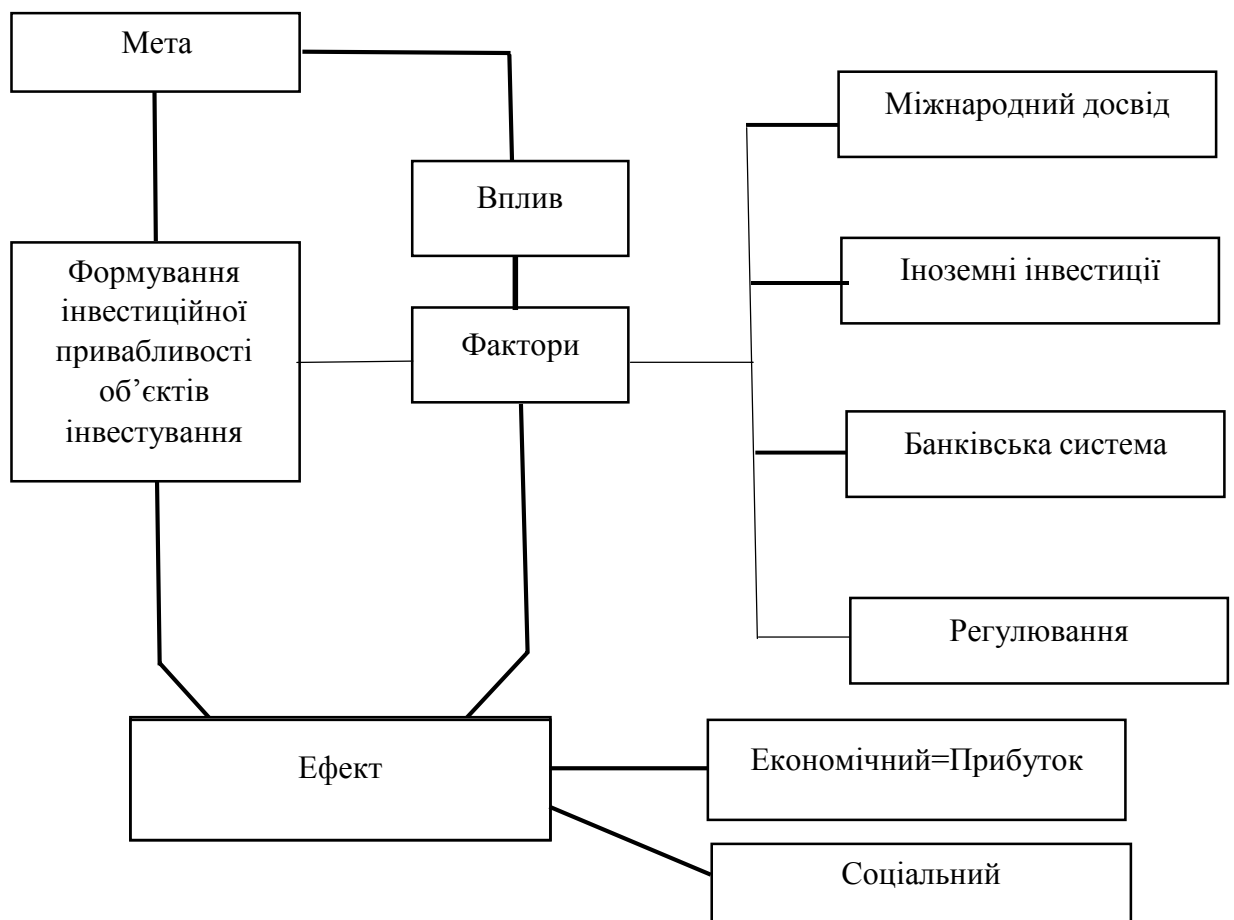

Рис. 3.4 Модель формування інвестиційної привабливості

Джерело: розроблено на основі даних [5,14]

При розробці моделі формування інвестиційної привабливості нами було визначено основні фактори впливу, які впливають на формування інвестиційної привабливості для залучення інвестицій, а саме:

- 1) міжнародний досвід, адже важливим є саме світовий досвід регулювання інвестиційного процесу, беручи до уваги ставлення уряду зарубіжних країн до інвесторів, їх нормативно-законодавча база, пільги;
- 2) банківська система, адже банки відіграють важливу роль у перерозподілі грошових активів, оскільки за природою своєї діяльності вони є і кредиторськими, і інвестиційними установами. Досвід розвинутих країн

свідчить, що банки в інвестиційному процесі можуть працювати у трьох напрямках:

- обслуговування руху грошей, що належать клієнтам і призначені для інвестицій;
- акумулювання заощаджень і спрямування їх на ринок цінних паперів;
- вкладення в інвестиційні проекти як власних, так і залучених коштів.

3) регулювання, а саме державне регулювання, тому що держава повинна регулювати інвестиційний процес і бути відповідальною за його організацію, оскільки державна підтримка інвестиційної діяльності сприятиме розвитку ринкових відносин і конкуренції у сфері інвестицій. На основі нормативно-правової бази відбувається регулювання зв'язків учасників інвестування у кожній країні. Від того на скільки ефективно побудована законодавча система буде залежати рівень інвестиційної привабливості регіону.

Практика країн з розвинутою економікою показує, що система оподаткування є головним регулятором впливу державина діяльність суб'єктів. Вона стимулює ділову активність та підвищення загальноекономічної ефективності. Гнучка податкова система дає можливість щорічно уточнювати ставки податків і проводити податкову політику відповідно до економічного положення. Так досвід інвестування США свідчить, що інвестиційна діяльність держави в основному обмежена специфічними галузевими або регіональними програмами: військово-космічними, розвитку інфраструктури на загальнонаціональному рівні, екологічними, ліквідації стихійних лих. Уряд впливає на інвестиційний ринок за допомогою держзамовлень. Місцеві органи влади штатів здійснюють самостійно інвестиційну діяльність як замовників на будівництво різних об'єктів інфраструктури і житлового фонду [14].

Відповідно до податкового законодавства США оподаткуванню підлягає нерозподілений прибуток, тобто прибуток, отриманий протягом року, за винятком амортизаційних витрат, платежів у рахунок позичкових відсотків, витрат на благодійні цілі. Саме законодавча регламентація оподаткування

дозволяє централізовано керувати системою, що є основою економічної політики держави.

Отже, інвестиційна привабливість галузей економіки визначається в першу чергу, удосконаленням організації інвестиційного процесу. Задля формування ефективної інвестиційної привабливості потрібно розглядати фактори впливу на інвестиційну привабливість, адже, саме враховуючи ці фактори можна створити ефективну інвестиційну політику для залучення інвестицій. Завдяки надходженню інвестицій можна створити конкурентноздатну економіку.

Висновки до розділу 3

Аналіз інвестиційної привабливості України в третьому розділі показав, що з кожним роком Україна стає все більш привабливою для інвесторів, надаючи доступ до величезного ринку збуту із понад 42 мільйонами споживачів. Порівняно з розвиненими країнами, меншими є витрати не тільки на робочу силу, а й на сировину та інші матеріали, зокрема електроенергію та воду. Для того, щоб іноземний інвестор пішов в Україну, необхідно створити такі умови, які будуть гарантувати інвесторам прозорості та зрозумілості.

Для залучення іноземних інвестицій до України першочергово слід усунути перешкоди такі як: стабілізації політичної ситуації, усунення перешкод, що збільшують ризик капітальних інвестицій, поліпшення умов для реалізації стратегічних цілей країни або підприємства, підвищення прибутковості інвестицій. Головною особливістю сучасної державної інвестиційної політики є створення умов для розширення позабюджетних джерел фінансування капітальних вкладень і залучення інвестицій власних і закордонних інвесторів в економіку країни на основі подальшого вдосконалення нормативно-законодавчої бази і державної підтримки ефективних інвестиційних проектів. Державне регулювання інвестиційного процесу здійснюється з метою реалізації економічної, наукової і соціальної політики.

Привабливість країни для інвестора в цілому не може бути відокремленою від світу. Обираючи потенціальну державу для інвестування, інвестор оцінює не стільки внутрішньодержавні процеси, скільки порівнює загальні ознаки у різних країнах. Тобто можна стверджувати, що для аналізу інвестиційної привабливості держави варто виділяти ключові параметри її розвитку, які є відображенням рівня розвитку країни на світовій арені. А саме розглядати лише ті області діяльності, які мають значимість у міжнародному сенсі.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного теоретичного аналізу, нами зроблено наступні висновки: інвестиції – це економічна категорія, яка має велике значення в теорії інвестування. Найбільш точне визначення дається Законом України «Про інвестиційну діяльність», прийнятим в 1991 році, де інвестицій визначаються як усі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності та інших видів діяльності, у результаті якої утвориться прибуток або досягається соціальний ефект. Інвестиції впливають на економічний зріст країни, як економічна категорія, пов'язана з такими поняттями як: інвестор, інвестиційна сфера, інвестиційна діяльність, інвестиційна політика, інвестиційне середовище, інвестиційна привабливість, інвестиційна пріоритетність, інвестиційний клімат. Ефективність інвестиційної діяльності залежить напряму від нормативно-законодавчої бази, рівня розвитку банківської системи, вивчення досвіду країн, з якими ми межуємо або минулі країни в складі Радянського Союзу. Нами було визначено, що інвестиційна привабливість – це сукупність політичних, економічних, соціально-культурних, природничо-екологічних та інших факторів, які формують уявлення інвестора про ефективність інвестування в об'єкти, які знаходяться на певному рівні (країна, галузь, регіон, підприємство чи проект). Інвестиційна привабливість, як економічне поняття, є сукупністю об'єктивних та суб'єктивних характеристик об'єкта інвестування, що обумовлює у своїй сукупності потенційний платоспроможний попит на інвестиції в дану країну. Подальший аналіз окресленої проблеми варто проводити в напрямку аналізу та оцінки факторів інвестиційної привабливості країни, а також визначення інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику, які мають значення під час проведення аналізу та оцінки інвестиційної привабливості.

Аналіз інвестиційної привабливості на сучасному рівні показав, що актуальність та необхідність формування інвестиційної привабливості в сучасних умовах обумовлено потребою в залученні інвестицій. Надзвичайно важливою стає розробка універсальних механізмів інвестиційного забезпечення

підприємств авіаційної галузі, фундаментом для якої є дослідження факторів, що впливають на інвестиційну привабливість.

Інвестиційна привабливість країни визначається системою факторів, які доцільно класифікувати таким чином:

- загальні, що характеризують інвестиційний клімат країни. Це політична й фінансова стабільність, правові гарантії захисту інтересів інвесторів, розвиток інвестиційної інфраструктури, розвиток ринкових відносин, рівень ризиків, умови страхування;

- галузеві, або за видами економічної діяльності, що визначають рівень капіталомісткості, обіговості й віддачі засобів, вкладених у визначений вид діяльності;

- територіальні, що характеризують наявність сировини, робочої сили, границі транспортного повідомлення, ринки збуту, клімат, природно-економічні умови виробництва;

- індивідуальні — це рейтингова оцінка, місце розташування, земельна площа, кадастрова оцінка земель, наявність виробничих потужностей, показники балансу суб'єкта підприємницької діяльності (прибутковості, ліквідності, стабільності), оцінка ризиків та ін.

Загалом, проаналізувавши інвестиційну привабливість України, її пріоритетні галузі економіки, динаміку надходження інвестицій за останні 5 років, нами було зроблено висновок, що на превеликий жаль, Україна являється привабливою для іноземних інвесторів, проте, маючи низку негативних факторів, що прямо впливають на інвестиційну діяльність, вона не є пріоритетною країною. Зокрема такі фактори як найважливіші фактори як: ескалація воєнного конфлікту між Україною та Російською Федерацією; нестабільність економічного законодавства та поточної економічної ситуації; високий рівень інфляції; бюрократизація і корумпованість системи державного управління; слабкий розвиток ринкової інфраструктури; неефективність законодавчих механізмів регулювання взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності;

невідпрацьований механізм страхування іноземних інвестицій; залежність національної економіки від іноземної допомоги.

Також нами виділено такі основні фактори впливу на інвестиційну привабливість країни як: міжнародний досвід, регулювання інвестиційної діяльності, банківська система та іноземні інвестиції. Узагальнюючи досвід зарубіжних країн, зроблено висновок, що Україна на сучасному етапі розвитку національної економіки повинна керуватися такими перспективними напрямками регулювання інвестиційної політики:

1. Структурна перебудова національної економіки, розвиток інфраструктури з використанням інноваційних проектів, реконструкція і створення нових екологічно чистих виробництв.

2. Залучення інвестицій у галузі, які сприятимуть розширенню конкурентного середовища, розвитку приватизації і підприємництва.

3. Вибіркове інвестування і державна підтримка виробництв, які потребують оновлення основних фондів та мають значний інноваційний потенціал, за допомогою якого можна здійснювати нарощування обсягів виробництва.

4. Роль держави як регулятора структурної переорієнтації та інвестиційних процесів полягає у виборі пріоритетів інвестиційної політики, створенні рівних умов для всіх інвесторів, стимулюванні інвестиційної діяльності через податкові і неподаткові пільги, амортизаційну політику, наданні пільгових інвестиційних кредитів, підтримці загального сприятливого інвестиційного клімату. Загалом оптимізація регулювання інвестиційної діяльності вимагає системного підходу, адже якщо удосконалювати лише окремі його елементи, то кінцева результативність усіх відповідних заходів залишиться низькою.

Прогнози для української економіки залишаються позитивними з огляду на зростання обсягу прямих інвестицій та експорту, а також покращення бізнес-клімату. Найшвидший розвиток за останні роки спостерігався в галузі інформаційних технологій, сільському господарстві, фармацевтиці, медицині та переробній промисловості. Очікується, що цей темп розвитку зберігатиметься і

надалі. Проте це не означає, що інвестори не повинні ретельно зважувати ризики, притаманні для кожної окремої галузі. Маючи все необхідне для розвитку бізнесу, Україна стає все привабливішою для міжнародних інвесторів. Незважаючи на низку викликів, інвестори цінують готовність уряду та суспільства до здійснення кроків задля перетворення України на динамічну ринкову економіку.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вербіцька І.І. Інвестиційна привабливість України: проблеми та перспективи. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Вип. 22. С. 150–154.
2. Внутрішній економічний механізм підприємства: навч. посіб., 2-е видання, перероблене. / С. О. Гуткевич, М. Д. Корінько та інші; за заг. ред. С. О. Гуткевич., 2015. - Харків «Діса-плюс» - 736 с.
3. Гребенюк Н. О. Інвестиційна привабливість: сутність та засоби покращення / Н. О. Гребенюк // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – №13. – С. 12-17.
4. Гуткевич С.О. Інвестиційна привабливість аграрного сектора економіки: монографія Київ: Європейський університет, 2003. 251 с
5. Гуткевич С. О. Інвестування: теорія і практика: навч. посіб. / С. О. Гуткевич. – К. : Вид. 2-ге, доп. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2011. – 245 с.
6. Гуткевич С. О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : підруч. / за ред. проф. С. О. Гуткевич. – 2-ге вид., перероблене. - Донецьк: ТОВ «Світ книги», 2013. – 726 с.
7. Гуткевич С.О. Сучасна парадигма якості. Монографія / С.О. Гуткевич, О.М.Язвінська, Л.А.Пунчак. – К.: НТУУ «КПІ», 2015 – 252 с.
8. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. — Офіційний сайт. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Закон Литовської Республіки «Про інвестиції»// від 7 липня 1999 р № VIII-Вільнюс (Переклад з литовської) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=p888eatvz&documentId=TAIS.268970&category=TAD>

10. Закон України «Про інвестиційну діяльність» // Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 1991. Редакція від 13.02.2021 – № 47. – (Бібліотека офіційних видань).
11. Закону України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5205-17>
12. Інвестиційний клімат в Україні погіршився [Електронний ресурс] // РБК Україна. – 2019. – Режим доступу: https://www.rbc.ua/ukr/news/investitsionnyy-klimat-ukraine-uhudshilsya-156206881_1.html.
13. Інвестування. Гуткевич С.О. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://readbookz.net/pbooks/book-18/ua/>
14. Інвестування: міжнародний досвід. Монографія/ С.О.Гуткевич, П.О.Сидоренко, А.С. Соломко, Р.Смик, В.Рябенко; за заг. ред. проф.Гуткевич С.О. – Харків «Діса плюс», 2017. – Т 2. - 216 с
15. Карасьов В. П. Аналіз інвестиційного клімату України: політико-економічний контекст [Електронний ресурс] / В. П. Карасьов // Аналітичний центр "Політика". – 2017. – URL: https://gazeta.ua/articles/politics/_analiz-investicijnogo-klimatu-ukrayini-politikoecko-nomicnij-kontekst-karasov/766826
16. Коренюк П. Концептуальні підходи та методи визначення інвестиційної привабливості національної економіки [Електронний ресурс] / Коренюк П., Копил О. // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echscenu_2018_2_10.
17. Малько К. С. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість України: чинники їх формування в сучасних умовах / К. С. Малько // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – №3(165). – С. 100-105.

18. Міжнародні фінансово-валютні організації як джерела інвестування // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. - № 2. – С. 23-36.
19. Міжнародний менеджмент. Підручник / С.О.Гуткевич, Д.Г. Дмитренко, І.Г. Оніщенко, Ю.М. Сафонов / за ред. проф.Гуткевич С.О. – К. «Кафедра», 2015. – 526 с.
20. МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ІНВЕТОРІВ В УКРАЇНІ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dlf.ua/ua/mozhливosti-dlya-investoriv-v-ukrayini>
21. Навчальний посібник до виконання дипломної роботи бакалавра для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»: навч. посіб./ за ред. С.О.Гуткевич. Київ : НУХТ, 2020. 36 с.
22. Національний Банк України.[Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=29318281>.
23. Нечитайло У. П. Аналіз сучасних підходів до визначення інвестиційного потенціалу регіону // Науково-практичний журнал. «Інвестиції: практика та досвід». – 2010. - №15. - С.25-29.
24. Нечитайло У. П. Інвестиційний потенціал та інвестиційний клімат: особливості формування та співвідношення / Науковий вісник Ужгородського університету, 2011 - №2(32). – С. 97 – 103.
25. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] – URL: <http://minfin.gov.ua>
26. Павленко І. І. Міжнародна торгівля та інвестиції: навч. посіб. / Павленко І. І., Варяниченко О. В., Навроцька Н. А. - К. : ЦУЛ, 2012. - 256 с.
27. Пашнюк Л. О. Харчова промисловість України: стан, тенденції та перспективи розвитку / Л. О. Пашнюк // Економічний часопис-XXI. – 2012. – № 9-10. – С. 60-63.
28. Пащенко О.В. Інвестиційні стратегії країн в умовах регіоналізації міжнародної торгівлі: дис. ... канд. екон. наук за спец. 08.00.02 ;

- Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Дніпро, 2018. 268 с.
29. Петухова О. М. Інвестування [текст] навч. посіб. / О. М. Петухова. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 336 с.
30. Показники ефективності інвестицій [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-3091.html>
31. Причини та напрямки впливу іноземних інвестицій на економіку приймаючої країни [Електронний ресурс] Гаврилюк О.В., Дольний Ю.З., 2019// Режим доступу: <http://econom.chnu.edu.ua/journal/index.php/ecovis/article/view/107/71>
32. Про режим іноземного інвестування// Відомості Верховної Ради України.: Закон України від 19.03.1996 № 93 – 1996- 370 с.
33. Прямі іноземні інвестиції в Україні: війна і мир [Електронний ресурс] // Vox Ukraine – Режим доступу: <https://voxukraine.org/uk/investments-in-ukraine-ua/>.
34. Руденко-Сударєва Л.В., Шевченко Ю.А. Ефективність міжнародного інвестування ТНК у глобальному економічному середовищі// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Економіка і менеджмент. 2019. Вип. 35. С. 4–11.
35. Сазонець І.Л., Джусов О.А., Сазонець О.М. Міжнародна інвестиційна діяльність/Підручник — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 304 с
36. Стеценко Т. О. Управління регіональною економікою: [навч. посіб.] / Т. О. Стеценко, О.П. Тищенко. – К.: КНЕУ, 2009. – 471 с.
37. Стимулювання інвестиційної діяльності в Ірландії та країнах Балтії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://%D0%B5uinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29191.pdf>
38. Т. В. Майорова, Інвестиційна діяльність: підруч. [для студ. вищ. навн. закл.] / [Т. В. Майорова]; - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 472 с.

39. Теоретичні засади правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні [Текст]: монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. О. Гуткевич. - Київ: Діокс Україна, 2015.
40. Україна [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0>
41. Федоренко В.Г. Інвестування: підручник / В.Г. Федоренко / [2-ге вид., перероб і доп.]. – К.: Алерта, 2008. – 448 с 13. Федоренко В.Г.
42. Федорчак О.Є. Оцінювання механізмів залучення інвестицій в контексті сталого розвитку / С.В. Князь, О.Є. Федорчак // 3-й Міжнародний конгрес «Захист навколишнього середовища. Енергоощадність. Збалансоване природокористування». – Львів, 2014. – С. 160-161.
43. Фісун К. А. Зарубіжний досвід формування іміджу й інвестиційної привабливості країни / К. А. Фісун // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 6 (61). – С. 100-104.
44. Формування інвестиційної привабливості в процесі управління інноваційними проектами [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://meps.econ.vsu.ru/meps/article/download/1010/775/>
45. Чернюк О.В. Пріоритетні галузі для іноземної інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / О.В. Чернюк, К.В. Сидоренко // – Режим доступу: jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/.../228
46. Череп А. В. Інвестиційна діяльність в Україні: стан та шляхи її активізації [Текст] / А. В. Череп, Г. І. Рурка. // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво: науково-виробничий журнал. – 2011. – № 3
47. Швець В.Я. Аналіз інвестиційного клімату в економіці України та шляхи його покращення / В.Я. Швець // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – №1. – С. 502–508.

48. Швець Ю. О. Міжнародні економічні відносини та світове господарство / Ю. О. Швець, О. В. Бурдило // Оцінка інвестиційного клімату в Україні: стан, проблеми та шляхи його поліпшення / Ю. О. Швець, О. В. Бурдило. – Ужгород: Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2017. – С. 150– 180.
49. Як залучати іноземні інвестиції [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://regionet.org.ua/files/02_How_to_attract_FDI_-_UA.pdf/
50. Gutkevych S., Jurenienė V., Sheremet O., Jurene S. Current priorities of economy: Lithuania-Ukraine. Monograph. Kharkiv: —Disa Plus|| , 2020. 116p
51. Gutkevych S., Safonov Yu. International economics. Textbook. Kharkiv „Disa plus|| , 2018.
52. Gutkevych S., Solomko A., Yermoshenko A., Hmara M. International management. Kyiv, 2016. 210 p.
53. Gutkevych S.O. The bank's investment system / Scientific approaches to modernizing the economic system: vector of development: collective monograph / V.O. Boiko, N.I. Verkhoglyadova, O.M. Volska, V.H. Hranovska. Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2020, pp. 74-91.
54. Investment Attractiveness of the Company: Definition Approaches and Assessment Methods / Glotova I.I. // Advances in Social Science, Education and Humanities Research, volume 333 - Atlantis Press, - 2019.
55. World Investment Report 2016. Investor nationality: Policy Challenges. – Geneva : United Nations, 2016. – 218 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2016_en.pdf
56. Zimukha Daria «International experience as a factor influencing the investment attractiveness of Ukraine». Economy of foreign countries: problems and priorities: materials of the scientific seminar. -K.:NUFT,2021,- edition 21-Part 2-p.30-33/

ДОДАТКИ

Додаток А

**ПРИЧИНИ ТА НАПРЯМКИ ВПЛИВУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ
ІНВЕСТИЦІЙ
НА ЕКОНОМІКУ ПРИЙМАЮЧОЇ КРАЇНИ**

Таблиця А.1.

Основні показники впливу іноземних інвестицій на економіку країни

Позитивний вплив	Негативний вплив
Загальні економічні ефекти	
<ul style="list-style-type: none"> – збільшення обсягів реальних капіталовкладень, прискорення економічного розвитку, у тому числі за рахунок ефекту мультиплікатора-акселератора; – стимулювання конкуренції та зниження рівня монополізації економіки; – розширення асортименту продукції, що виготовляється; – підвищення ефективності використання обмежених ресурсів національної економіки; – заміщення дефіциту внутрішніх заощаджень; – розвиток інфраструктури та сфери послуг; – підвищення довіри до країни, що дозволить залучати нових іноземних інвесторів; – імпортозаміщення й розширення експорту; – підвищення ефективності інтеграції національної економіки до світової. 	<ul style="list-style-type: none"> – погіршення якості економічного зростання; – вивезення сировинних ресурсів країни; – посилення залежності національної економіки від іноземних держав, що загрожуватиме її економічному та політичному суверенітету; – втрата контролю над частиною національного ринку національними товаровиробниками; – обмеження конкуренції та витіснення національного бізнесу з найбільш прибуткових сфер господарювання; – поява зовнішнього контролю над спеціалізацією країни у світовому господарстві; – посилення галузевих дисбалансів, занепад окремих галузей національної економіки або збільшення регіональних диспропорцій; – неможливість повного контролю за діяльністю ТНК.
Соціально-економічні та екологічні ефекти	
<ul style="list-style-type: none"> – створення нових робочих місць, підвищення рівня зайнятості, кваліфікації, продуктивності праці; – упровадження організаційного та управлінського досвіду, передових методів маркетингу; 	<ul style="list-style-type: none"> – «витік мізків» у материнську компанію; – скорочення зайнятості внаслідок упровадження менш працемістких технологій; – зміна структури споживання внаслідок посилення культурного впливу ТНК;

Продовження таблиці А.1

<ul style="list-style-type: none"> – зростання реальних доходів, підвищення купівельної спроможності і рівня життя населення; 	<ul style="list-style-type: none"> – негативний вплив на соціально-культурні умови внаслідок ігнорування національних традицій;
<ul style="list-style-type: none"> – оздоровлення соціально-культурного становища, поширення міжнародних стандартів не лише у виробництві, а й споживанні; – поява більш високих стандартів якості навколишнього середовища, зниження загального рівня його забруднення, що сприяє поліпшенню якості життя. 	<ul style="list-style-type: none"> – збільшення диференціації в доходах населення і поглиблення соціальної нерівності; – забруднення навколишнього середовища внаслідок безконтрольного розміщення екологічно шкідливих виробництв і нераціонального використання місцевих ресурсів.
Валютно-фінансові ефекти	
<ul style="list-style-type: none"> – скорочення валютних витрат на оплату імпорту; – збільшення надходження валюти внаслідок розширення експорту; – поліпшення стану платіжного балансу країни; – збільшення податкових надходжень, що дозволяє збільшити державне фінансування пріоритетних і соціальних програм; – сприяння зменшенню зовнішнього боргу країни 	<ul style="list-style-type: none"> – збільшення імпорту обладнання, матеріалів і комплектуючих, що вимагає додаткових валютних витрат; – збільшення залежності країни від іноземного капіталу.
Технологічні ефекти	
<ul style="list-style-type: none"> – надходження передових технологій, результатів НДДКР у вигляді патентів, ліцензій, ноу-хау, новітньої техніки; – прискорення темпів НТП; – розвиток конкурентоспроможних галузей, ресурсо- та енергозощаджуючих виробництв; – підвищення рівня конкурентоспроможності та технологічності економіки країни; – розвиток коопераційних зв'язків і промислової інтеграції, участь підприємств у глобальних ланцюгах створення вартості. 	<ul style="list-style-type: none"> – імпорт морально застарілих технологій, які не відповідають сучасним вимогам за критеріями економічності та екологічності; – постачання неякісних, недосконалих ресурсів та активів; – послаблення стимулів до проведення НДДКР внаслідок ввезення іноземних технологій, що, в кінцевому рахунку, зумовлюватиме збільшення технологічного відриву від передових країн і закріплення технологічної відсталості економіки країни.

Джерело:[31]